

HAY IMPITUDOK APU DIOS KE JUAN MIPANGGEP KE JESUS

¹ Handih maid ni-an am-in hantudan wadad uwani ya wada tuwali nan Kali an mangipainilan Apu Dios. Hiya ya wada ke Apu Dios te Dios tuwali. ² Wada tuwali ke Apu Dios ot ahi mawadan am-in tun wadad uwani. ³ Ot gapu ke hiya ya naltun am-in ya maid di oha an uggena lintu. ⁴ Hiyay nalpuwan di biyag ya hiyay dilag an mamat-al hi nomnom di tagu ta maawatan day pangi-en Apu Dios. ⁵ Hiyay mamat-al hi tapol an punnomnom di tagu. Ya hiya ya adinadaman mama-id, mu munnananong ta nangamung.

⁶⁻⁷ Wada nan tagun hi Juan di ngadanan pinilin Apu Dios an mangipainila mipanggep kediyen dilag ta kal-ina ot ya kulugon am-in di tagu. ⁸ Bokon hi Juan hidiyen dilag, mu immali ya abun mangipainila kediyen kanan dan dilag.

⁹ Hidiyen dilag ya immali tuh luta te hiya ya abuy mamat-al hi nomnom di tagu. ¹⁰ Hiyay gapunah naltuwan am-in tun wadah luta, mu handih immali ya ugge inimatunan di tatagu. ¹¹ Immali ot makiha-ad hi tataguna, mu dakol ke diday ugge nangabulut ke hiya. ¹² Wadaday nangabulut ke hiya ot diday indatanah kalebbengan an mibilang an imbabalen Apu Dios te nundinol dan hiya. ¹³ Hidiyen nibilangan dan imbabalen Apu Dios ya adi umat hi pangibilang

di taguh imbabalenan mitungo, te hay nibilangan da ya gapuh kabaelan Apu Dios, ta hidiye nan hiya moy Ama da.

¹⁴ Hidiyen Kali an mangipainilan Apu Dios ya numbalin hi tagu ot makiha-ad ni-an ke ditaku tuh luta. Tinibotibo mi ot inilaon min hiya nan binugtung an Imbabalen Apu Dios an kitib-an di dayaw Amana te makaulle tuwalin ditakun tatagu ya makulug am-in di kalyona.

¹⁵ Hiyay impainilan Juan an kananay “Hiyah tuwe nan madayaw an tagun kinalik ke dakayun ahi umalin natag-en abu mu ha-on te hiya ya wada tuwali ot ahiyak mawada.”

¹⁶ Gapuh ongal an ulenan ditakun tatagu ya dakkodakkol di kiphodan an dawaton taku.

¹⁷ Hanan Tugun Apu Dios ya hi Moses di nangipainila, mu nan ongal an ulen Apu Dios ya nan makulug an mipanggep ke hiya ya hi Jesu Kristoy nangipainila. ¹⁸ Maid di tagun nanibon Apu Dios, te abunah diyen binugtung an Imbabalenan wadat nangamung ke hiya. Ot hiyay nangipainilan Apu Dios.

Hay ituttudun Juan an mumbonyag

(Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-18)

¹⁹ Hanadan ap-apun di Judyu an Pharisee ad Jerusalem ya intud-ak da nadan padi ya nadan bumadbaddang ke didah simbaan hi kad-an Juan ta eda mahmahan hin dahdi hiya. ²⁰ Ya makulug di inhumang Juan an kananay “Bokon ha-oy hi Kristo an tinuddun Apu Dios an mangipaptok hi tatagu.” ²¹ Kanan dan hiyay “Kon he-a moh Elijah?” Kanan Juan di “Bokon.” Ot kanan da

boy “Kon he-a mo nan kanan Apu Dios an ahi umalin profetas?” Kanan bon Juan di “Bokon.”

²² Indani ya kanan dan hiyay “Ot dahdi ka mo? Mahapul an humangom ta waday kalyon mi nadah nangitud-ak ke dakami mipanggep ke he-a. Nganney kalyom mipanggep hi adol mu?”

²³ Kanan Juan di “Ha-oy nan inabig din hi Isaiiah an profetas handih done an kananay

‘Wada nan tagun ahi muntuttudu nah adi maboblayan an kananay “Iphod yuy dalanon nan Ap-apu taku.” ’ ”*

²⁴⁻²⁵ Indani ya kanan bon nadan intud-ak di Phariseey “Deket bokon he-ah Kristo weno hi Elijah ya bokon he-a nan profetas Apu Dios an umali, antipet bonyagam di tatagu?” ²⁶ Ya hinumang Juan an kananay “Om, mumbonyagak hi tatagu, mu danum ya abuy pamonyag ku. Mu waday oha tuh kad-an takud uwani an uggeyu inila. ²⁷ Hiya nan kanak an ahi umalin mihannot ke ha-on. Hiya ya natagtag-e mu ha-on, ta takon di hay mangubad hi gakod di apatut na ya nakababbaak an mangat kediye.” ²⁸ Hituwey naat ad Betania an dommang nan Wangwang an Jordan an numbonyagan Juan hi tatagu.

Hi Jesus ya mialig hi kalnero te nate gapuh liwat di tagu

²⁹ Handih nabiggatana ya tinibon Juan hi Jesus an mangalih kad-ana ot kanana nadah tataguy “Deyan mangali nan mumpakawan hi liwat di

* **1:23** 1:23 Hay pinhod tuwen kalyon ya mundadaan kayu an iphod yuy pangi-eyu te umali nan Ap-apu taku.

tagu. Hiya nan kanan dan Kalneron miappit ke Apu Dios. ³⁰ Hituwe nan kanak an umalin natagtag-e mu ha-on te wada tuwali ot ahiyak mawada. ³¹ Ha-oy ya uggek ni-an inila, yaden hiyay gapunan pumbonyagak di tataguh tud Israel ta inilaon da hiya.”

³² Hituwey kanan Juan hi nanginilaanan Jesus: “Tinibok nan Espiritun Apu Dios an kay paloman nalpuh langit ot umpan hiya ya inilak mon hiyah Kristo. ³³ Te handih nangitud-akan Apu Dios ke ha-on an e mamonyag hi tataguh danum ya kananay ‘Hanan umaliyan di Espirituk an kay palomay ang-ang na ya hidiyeh Kristo. Hiyay mangibonyag hi Espirituk hi tatagu.’ ³⁴ Tinibok am-in datuwen naat, kinali ihadak kun hiya ya Imbabalen Apu Dios.”

Hay nanginilaan da Pedro ya hi Andres ke Jesus

³⁵⁻³⁶ Nabigat bon diyen muntattaddog da Juan ya nadan duwan ibbana ya mungkala-uh Jesus ot kanan Juan ke diday “Hiyah tuwe nan mialig an Kalneron miappit ke Apu Dios.” ³⁷ Dingngol dah diyen kinalin Juan ya pinghanadi ya ni-unud dan Jesus. ³⁸ Nunwingih Jesus ya tinibo nan mituntun-ud dan hiya ot kanan diday “Nganney pinhod yu?” Ya kanan dan hiyay “Apu, daanay kiha-ha-adam?” ³⁹ Ya kanan diday “Makayu ta eyu tibon.” Naki-e da ot makihumhummangan dan Jesus nipalpuh himbatangan ingganay mahilong.

⁴⁰ Hay ngadan nan oha an nangngol hi kinalin Juan ot miunud ke Jesus ya hi Andres an tulang

Simon Pedro. ⁴¹ Hay namangulun inat Andres ya ena tiniboh tulang nan hi Simon ot kananan hiyay “Tinibo mih Kriston tinuddun Apu Dios an mangipaptok hi tagu.” ⁴² Ot ikuyug Andres hi Simon hi kad-an Jesus ya kanan Jesus ke hiyay “He-ah Simon an imbabalen Juan, mu ad uwani ya hannotak di ngadan mu ta he-a moh Pedro.” Hay kibalinan tuwen ngadan ya Batu.

Hi Felipe ke Nataniel ya disipulos damdaman Jesus dida

⁴³ Nabigat kediye ya ninomnom Jesus an umed Galilee. Tinibo nah Felipe ot kananan hiyay “Mikuyug kan ha-on.” ⁴⁴ Hi Felipe an iBetsaida ya kaboblayana da Andres ke Pedro. ⁴⁵ E tinibon Felipeh Nataniel ot kananan hiyay “Tinibo mih Kristo an mipanggep ke hiyay intudok Moses ya handidan profetas. Hay ngadana ya hi Jesus an iNasaret an imbabalen Joseph.” ⁴⁶ Mu kanan Nataniel di “Kon waday maphod hi iNasaret?” Ya kanan Felipe ke hiyay “Makat em tibon.”

⁴⁷ Inang-ang Jesus an mangali da Nataniel ot kananay “Hituwey makulug an holag Israel an maandong di pangi-ena.” ⁴⁸ Ya kanan Nataniel di “Antipet inilaak ke he-a?” Kanan Jesus di “Man tinibo daka tuwali handih punhidhidummam nah puun di kaiw an fig ot ahi daka e awiton ke Felipe.” ⁴⁹ Ot kanan Nataniel ke hiyay “Apu, makulug an He-ay makulug an Ap-apun di holag Israel!” ⁵⁰ Kanan Jesus ke hiyay “Wadan kinulugak te kanak di tinibo daka nah puun di kaiw. Mu wada pay di udum an namammam-an ahim kamodwongan mu hituwe.” ⁵¹ Kanan

bon Jesus di, “Donglonak ke dakayu te makulug an ahiyu tibon an mabukatan di kabunyan ya wadaday anghel Apu Dios an mumbinanggad an umalih kad-ak an Panguluwan di tagu.”

Hay kasal ad Kana

2

¹ Nala-uy duway algo ya waday kasal ad Kana ad Galilee ya wadah dih inan Jesus.

² Dahdi damdama da Jesus ya nadan disipulosna.

³ Indani ya nap-u nan mainum ot kanan inan Jesus ke hiyay “Maid moy mainum.”

⁴ Ya kanan Jesus ke inanay “Ina, nangamungak, adika madanagan te inilak di atok, mu ugge ni-an nadatngan di tiempon pangipatib-ak hi kabaelan Apu Dios.” ⁵ Mu takon di athidi ya immeh inana ot kanana nadah muttatyun mumpaptok di “Un-unudon yuy kalyon Jesus ke dakayu.”

⁶ Wada nan onom an angang an kiha-adan di danum an pun-ulan di tataguh pangun-unudan dah pangi-en di Judyu. Hay mihuduh ohan angang ya umeh tuluy pulun galon.

⁷ Kanan Jesus nadah muttatyuy “Punuwon yuh danum nadan angang.” Ot un-unudon da. ⁸ Kanan bon Jesus ke diday “Pamanguluwon yun itaugan nan mumpaptok tuh kasal.” Ot eda itaugan.

⁹ Tinamtaman nan mumpaptok nah kasal nan danum an numbalin hi mainum, mu uggena inilay nalpuwana. Abuna nadan muttatyun nanginila. Impaayag nan mumpaptok nah kasal nan lalakin mungkasal ¹⁰ ot kananay “Hay inilak hi pangi-e taku ya pamanguluwon

takun ipainum nan makakkaphod an mainum ta deket nap-u ya ahi intun-ud di lagat ten wada. Mu antipet dakayu ke ya dehtuy eyu intaluh makakkaphod ta eyu pangudidiyon an itaug?”

¹¹ Hidiyen inat Jesus ad Kana ad Galileey namangulun milagron nangipatib-anah kabae-lana. Ta nadan disipulosna ya namammam-an nangulug dan hiya.

¹² Indani ya immeh Jesus ad Kapernaum an naki-eh inana ya nadan tutulang na ya nadan disipulosna ot miha-ad dah dih kaatnay algo.

Hay nangayan Jesus hi Templo

(Mateo 21:12,13; Marcos 11:15-17; Lucas 19:45,46)

¹³ Mungkadatngan moy Piyestan di Nala-uwan di Anghel Apu Dios ot ume da Jesus ad Jerusalem.

¹⁴ Imme da nah Templo ya dakkodakkol day munggatang hi baka, kalnero ya paloma ya nadan munsilyuh pihhun inumbun dah kad-an di lamesaan da. ¹⁵ Immalah Jesus hi linu-

bid ot kapyeonah huplit ot pun-abul na nadan igatang dan babaka ya kakalnero ya nuntu-i nay lalamesaan nadan munsilyuh pihhu ot mungkiwahit nadan kalang. ¹⁶ Kanan Jesus

nadah munggatang hi palomay “Pungkaan yu hantudan paloma yu. Tipet pumbalinon yuh malkadu tun balen Ama?” ¹⁷ Ninomnom nadan disipulosna nan nitudok an kananay “Apu Dios, ongal di pangikaguk tuh balem, mahakit di nomnom ku ten nalgom di kiatana.”

¹⁸ Kanan nadan Judyu ke Jesus di “Ipatibom di milagro ta kitib-anan waday kalebbengam an

mangat nah inat mu.” ¹⁹ Ya kanan Jesus ke diday “Pa-iyon yu tun Templo ot bohwatok hi tulun algo.” ²⁰ Kanan nadan Judyuy “Antipe udot ta nap-at ta onom di toon di namohwatan dan tuwe ya em kanan di bohwatom hi tulun algo?”

²¹ Mu hay nangialigan Jesus nah Templo ya hay adol na te nate ot handih mikatlun algo ya namahuwan. ²² Handih namahuwanay nun-nomnoman nadan disipulos na nah kinalinan kananay bohwatolah tulun algo nan Templo hin mapa-i. Hituwey gapunah nangulugan da nah impitudok Apu Dios mipanggep hi kamahuwan Jesus ya nan kalin damdaman Jesus mipanggep kediyen kamahuwana.

Inilan Jesus di wadah nomnom di tagu

²³ Handih wadah Jesus ad Jerusalem kediyen piyestan di kanan dan Nala-uwan di Anghel Apu Dios ya inainat nay milagro ot dakol di tatagun nangulug ke hiya. ²⁴⁻²⁵ Mu adi madinol hi Jesus an nahamad di pangulug da te inila nay pangien di tagu takon di adida kalyon di wadah nomnom da.

Hay hummangan da Jesus ke Nikodemus

3

¹ Wada on Pharisee an ap-apun di Judyu an hi Nikodemus di ngadana. ² Nahilong ya immalih kad-an Jesus ot kananay “Apu, inila min he-a nan mittulun intud-ak Apu Dios te adi mabalin an aton di tagu nadan atoatom hin adi idatan Apu Dios hi kabaelana.”

³ Inilan Jesus di mitun-ud an kalyon Nikodemus ke hiya ot kananay “Hituwey kalyok ke he-a, makulug an adinadaman migappat di taguh pun-ap-apuwan Apu Dios hin adi mipidwan miimbabale.” ⁴ Kanan Nikodemus di “Nganney atonan e miimbabale boy tagu yaden kat-agu mo? Kon ibangngad nah putun inanat ahi bo miimbabale?”

⁵ Kanan Jesus di “Donglonak te makulug an mahapul an hay danum ya hay Espiritun Apu Dios di mangipapidwah kiimbabaleyan di tagu ta ahi migappat hi pun-ap-apuwan Apu Dios. Hituwey pinhod kun kalyon an mahapul an mipidwan miimbabaley tagu. ⁶ Hay in-imbabalen di tagu ya pangien di tagu ya abuy wadan hiya. Mu nan tagun mipidwan miimbabalet mawada nan Espiritun Apu Dios ke hiya ya kay mo damdama pangien Apu Dios di pangien. ⁷ Kinali adika mamodwong nah kinalik an mahapul an mipidwan miimbabaley tagu. ⁸ Hay tagun mipidwan miimbabalet wada moy Espiritun Apu Dios ke hiya ya mialig nah dibdib. Hay dibdib ya manut magibok ya madngol di bungug na, mu ugge inilay puluyona te adi matibo. Umat bo nah tagun waday Espiritun Apu Dios ke hiyan adi maawatan di at-atton nan Espiritun Apu Dios ke hiya, mu matibo takun nahannotan di pangienat maphod mo.”

⁹ Kanan Nikodemus di “Kon mabalin an maat di athidi?” ¹⁰ Kanan Jesus di “Antipet he-a nan madayaw an mittulun di pangie takun Judyu yaden unggem inilah tuwe? ¹¹ Donglom te makulug an hituwen kalkalyon mi ya inila mi.

Hituwen ituttudu mi ya makulug te tinibo mi, mu adiyu kulugon. ¹² Kinalik ke dakayun am-in di mipanggep hi ma-ma-at hituh luta, yaden adiyu kulugon, ot namam-a mon adiyu kulugon hin nan ma-ma-at hi langit an kad-an Apu Dios di kalyok. ¹³ Maid di taguh immen e naniboh langit. Ohaak an Panguluwan di tagun nanibo te hidiy nalpuwak.”

¹⁴⁻¹⁵ Ya kanan bon Jesus di “Handih kawadan da Moses nah adi maboblayan ya inalana nan gombang ot pandayonan kay ulog ot ipalat na ot itag-e nat hidiyey tangadon nadan kinalat di ulog ta adida mate. Athina damdamay maat ke ha-on an Panguluwan di tagun ahiyak mipatag-e ta hay tagun mangulug ke ha-on ya midatan hi biyag an maid di poppog na.”

¹⁶ Hi Apu Dios ya ongal di naminhod nan ditakun tatagu tuh luta, kinali uggena kinawwanan nan binugtung an Imbabalena, ot itud-ak na tuh luta ta am-in day mangulug ke hiya ya adida makastigun adida mihi-an ke Apu Dios, mu midatan dah biyag an maid di poppog na. ¹⁷ Ugge intud-ak Apu Dios nan Imbabalena tuh luta an e mangastiguh tatagu, mu intud-ak nan mangihwang ke dida.

¹⁸ Hay tagun mangulug kediyeen binugtung an Imbabalen Apu Dios ya adi kastiguwon Apu Dios, mu nan adi mangulug ke hiya ya makastigu.

¹⁹ Hiya ya immalin mamat-al hi nomnom di tagu, mu adida pinhod te gaga-ihoy atoaton da, ta hidiyey gumapuh pangastiguwan Apu Dios ke dida. ²⁰ Hanadan tatagun gaga-ihoy atoaton da ya adida pinhod an mangulug nah dilag te

deket mangulug da ya matiboy kinagaga-iho da.
²¹ Mu nadan tatagun mangun-unud nah inila dan niptok ya adida bumain an mangulug nah dilag, hidiyey kitib-anan hi Apu Dios di nangidat hi kabaelan dan mangat hi maphod.

Hi Jesus ya natagtag-e mu hi Juan

²² Indani ya immeh Jesus ad Judea ot maki-e nadan disipulosna ke hiya. Niha-ha-ad dah di ot bonyagan da nadan tatagu. ²³⁻²⁴ Kediyeen tiempon ugge ni-an nikalabut hi Juan ya tagana damdamah bonyag hi dakol an tatagud Aenon an nih-up ad Salim te dakol di danum hidi.

²⁵ Indani ya nakihannu nadan disipulos ke Juan nah ohan Judyu mipanggep hi bonyag.
²⁶ Imme datuwen disipulos ke Juan hi kad-ana ot kanan dan hiyay “Apu, kon manomnom mu nan tagun ibbam handi nah bah-el di wangwang an Jordan an itanuttudum di mipanggep ke hiya? Tagana udot kanuy bonyag ad uwani ya dakol day tatagun e mumpabonyag ke hiya.”

²⁷ Hinumang Juan an kananay “Adi kayu umamo te maid di kalebbengan di tagu hin adi idat Apu Dios. ²⁸ Kinalik ke dakayu handi ot inila yun bokon ha-oy di tinuddun Apu Dios an mangipaptok hi tagu, mu intud-akak ke hiyan mangidadaan hi tatagun mangabulut ke hiya.
²⁹ Ha-oy ya mialigak nah munggawi an un-unudonay kalyon nan ena igawi an gayyum na te immaliyak an e mangipainila nah ahi umalin mangipaptok ke ditakun tatagu. Ya maka-am-amlongak te immali ya abuluton di tatagu. ³⁰ Ta

hidiye nan mahapul an hiyay madayaw, bokon ha-on.

³¹ Hi Jesus an nalpuh langit ya hiyay katagtag-ayan hi am-in. Hay nalpuh luta ya hay mipanggep tuh lutay maawatana ta hidiyey inilanan kalyon ya abu, hidiyey kudang ku te haoy ya nalpuwak hi luta. Hiya ke ya inila nan am-in te nalpuh langit ya hiyay katagtag-ayan.

³² Hay ituttuduna ya nadan tinibona ya dingngol nah langit, mu o-ohha day mangabulut kediyey.

³³ Mu nadan mangabulut kediyen ituttuduna ya diday mangiuh-un makulug am-in di kalin Apu Dios. ³⁴ Am-in di kalyon Jesus ya nalpun Apu Dios an nangitud-ak ke hiya te indat nay Espiritunan hiya an hidiyey mangidat hi onngal an kabaelana. ³⁵ Hi Apu Dios ya impakappinhod nah tuwen Imbabalanan hi Jesus ot hiyay idinol nan mun-ap-apu hi am-in, nadan matibo ya nadan adi. ³⁶ Am-in da nan tatagun mangulug nah Imbabalen Apu Dios ya waday biyag dan maid di poppog na. Mu nadan tatagun adi mangulug ke hiya ya maid hidiyen biyag da ya kastiguwon Apu Dios didat nangamung.”

Hay nakihummanganan Jesus nah babain iSamaria

4

¹⁻³ Handih dingngol Jesus an ininnilan nadan Pharisee an dakdakol day mumpabonyag ke hiya mu hi Juan ya tinayanan day Judea ot mibangngad dad Galilee. Mu hay kakulugana ya ugge numbonyag hi Jesus te nadan disipulos nay oggan numbonyag nadah tatagu. ⁴⁻⁵ Handih

pangayan dad Galilee ya dinatngan day Saykar an bobled Samaria an nih-up nah lutan impaboltan din hi Jacob nah imbabale nan hi Joseph.

⁶⁻⁸ Dinatngan da nan bubun an kina-utan Jacob ot umbun hi Jesus te naatu. Hanadan disipulos na ya imme dan e gimmatang hi makan nah boble. Yaden hi Jesus ya nabati nah kad-an di bubun. Tuwen maal-algo ya immali on babain iSamaria an e humagob. Kanan Jesus ke hiyay “An damana ahan an idatanak hi danum ta inumok?” ⁹ Namodwong nan babai ot kananay “Antipet eka mumbagan ha-on hi danum yaden iSamariaak ya he-a ke ya Judyu ka?” Kinalin nan babaih tuwe ke Jesus te munhihinngit day Judyu ya iSamaria.

¹⁰ Kanan Jesus di “Gulat na ot ta inilam nan idat Apu Dios ya inilam hin dahdiyak ya wadan mumbaga kan ha-on hi danum an kalpuwan di biyag.” ¹¹ Kanan nan babaiy “Deya ot an adallom tun bubun ya maid di panan-uk mu. Daanay pangalaam nah kanam an danum an kalpuwan di biyag?” ¹² Kon natagtag-e ka mu hi Jacob an hi apu takun nanga-ut ketuwen bubun? Hituwen bubun di imminuinan handin hi Jacob ya handidan imbabalena ya aaggayam da.”

¹³ Kanan Jesus ke hiyay “Tun danum tuh bubun ya inumon di tagu, mu gagala on nauwo da. ¹⁴ Mu nan tagun manginum nah danum an idat ku ya adi mauwo te hidiye ya umat hi danum an mun-otbol an adi matduk. Ta hanan tagun mangabulut kediyen idat ku ya waday biyag nan munnananong.” ¹⁵ Ot kanan nan

babaiy “Apu, idatanak anhan kediyen danum ta ad-addiyak mauwo ta adiyak mo umalialih tun e humagob.”

¹⁶ Kanan Jesus ke hiyay “Ume kat em ni-an awiton nan inayam.” ¹⁷ Hinumang nan babain kananay “Man maid di inayak.” Ya kanan Jesus di “Makulug an maid di inayam ¹⁸ te man-ut naminlima kan nakiine, mu nan binalem ad uwani ya bokon mu inayan. Makulug di kinalim.” ¹⁹ Kanan nan babaiy “Apu, maawatak mon profetas ka, ²⁰ kinali pinhod kun mahmahan ke he-a hin tipet handidan ammod mi ya hituh bilid di pundayawan dan Apu Dios, mu dakayu ken Judyu ya kanan yuy mahapul an hidid Jerusalem di pundayawan ke hiya?”

²¹ Kanan Jesus di “Kulugom tun kalyok an wadan tuy tiempon adi mahapul an hituh bilid weno ad Jerusalem di pundayawan ke Ama. ²² Dakayun iSamaria ya kanan yuy hi Apu Dios di daydayawon yu, mu adiyu maawatan di pangina, mu dakami ken Judyu ya adimi ya abu daydayawon, mu hiya ya impakainnila mi te dakamin Judyuy nalpuwan nan tinuddun Apu Dios an mangihwang hi tagu. ²³ Athidiy ine-ena, mu ad uwani ya takon di dahdi ya damanan mihayyup ke Apu Dios. Hay kitib-an tuwe ya wadada mo nadan mundayaw ke Apu Dios hi nomnom da ya impakainnila da hiya. Hay umat ke diday pinhod Apu Dios an mundayaw ke hiya. ²⁴ Hi Apu Dios ya Espiritu, kinali nan tagun mundayaw ke hiya ya mahapul an hay pundayaw na ya malpuh maphod an punnomnom ya nahamad an pangulug.”

²⁵ Kanan nan babaiy “Inilak an ahi umali nan tinuddun Apu Dios an hi Kristo an ahi mangipaptok am-in hi tagu. Hantuh aliyana ya ipainila nan am-in ke ditaku nadan adi taku maawatan.” ²⁶ Ya kanan Jesus ke hiyay “Ha-oy nan kanam an hi Kristo.”

²⁷ Pungkali nah tuwe ya dimmatong nadan disipulos. Ya namodwong da te makihumhum-mangan hi Jesus nah babai, mu maid ke diday nunmahma hin nganney ibagan nan babai weno tipet munhumhumhungan da.

²⁸ Tinayanan nan babai nan ena ihagob ot mibangngad nah boble ot kanana nadah tataguy ²⁹ “Makayu ke. Dehdi nan tagun inila nan am-in nadan inat ku. Hiya nin hi Kristo an tinuddun Apu Dios an mangipaptok am-in hi tagu.” ³⁰ Ot umalin am-in nadan tatagu nah boblen nanibon Jesus.

³¹ Uggeda ni-an dimmatong ya kanan nadan disipulos Jesus di “Apu, mangan ka mo.” ³² Mu kanan Jesus di “Wadan ha-on nan makan an uggeyu inila.” ³³ Ot munhinmamahma dan kanan day “Kon waday immialih kanona?” ³⁴ Kanan Jesus di “Hay umanhan ke ha-on ya hay pangatak hi pinhod Apu Dios an nangitud-ak ke ha-on ya hay pangibbuwak nah ngunun indinol nan ha-on, kinali kayak adi maagangan.”

³⁵ Kanan bon Jesus di “Wada nan oggan yu kalyon an kanan yuy ‘Deket nitanom di page ya mala-uy opat di bulan on ahi inani.’ Mu kalyok ke dakayun ad uwani moy pun-anian te nat-ong. Tibon yu nadan dakol an tatagun nidadaan an mangulug ke ha-on. Diday mialig nah nat-ong

an pagen maani. ³⁶ Hanadan mun-ani an mialig nadah muntuttuduh pangi-ek ya waday gunudon da. Hay mialig hi aniyon da ya nadan mangulug hi ittutudu da an dadiye nadan midatan hi biyag an maid di poppog na. Hituwen maphod an maani ya hituwey pumbalanan di ngunun di muntanom ya mun-ani. Hituwey gapu nan mun-am-amlong dan duwa. ³⁷ Makulug nan kali an kananay 'Waday muntanom ya waday mun-ani.' ³⁸ Dakayu ya mialig kayu nadah mun-ani te pinili dakayun muntuttuduh pangi-ek. Wadada damdama nadan nialig hi nuntanom te diday namangulun nangituttuduh pangi-ek ot midadaan nadan tatagun mangulug ke ha-on. Athidiy ine-ena te ad uwani ya dakayuy mangituluy kediyeen ngunudanan hituwey kialigana an dakayuy mangani hi intanom di udum."

³⁹ Dakol da moy iSamaria an nangulug ke Jesus gapuh nangalyan nan babaih nanginilaan Jesus nadah inat na. ⁴⁰ Ot kediye ya inayagan nadan iSamariah Jesus an makiha-ad ni-an hi boble da. Timbal na ot makiha-ad ke didah duway algon ibbana nadan disipulos na. ⁴¹ Handih niha-adan da Jesus hidi ya dakol day nid-um an nangulug te hay intuttudu na. ⁴² Kanan nadan tatagu nah babaiy "Bokon nan kinalim ya abuy gapunah nangulugan mi, mu dingngol miy intuttudu na ot kulugon min hiya nan hadhad-on takun umalin mangihwang hi tagu."

Hay nangaanan Jesus hi dogon di imbabalen nan ap-apu

⁴³ Nala-uy duwan algoh niha-adan dahdi ot ume dad Galilee. ⁴⁴ Waday kinalin Jesus handin kananay “Hay profetas ya adi dayawon di kaboblayana.” ⁴⁵ Mu handih dimmatong da Jesus ad Galilee ya mun-am-amlong nadan tatagu te tinibo da nadan inat nad Jerusalem handih Piyestan di Nala-uwang di Anghel Apu Dios.

⁴⁶ Indani ya imme bo da Jesus ad Kana ad Galilee an nangatan Jesus hi milagron impumbalinay danum hi mainum. Wadad Kaper-naum on ohan ap-apun di gubilnu an mundogoy imbabalena. ⁴⁷ Dingngol nan dimmatong da Jesus ad Galilee an nalpu dad Judea ya immalin mangayag ke hiya ta kaanonay dogon nan imbabalenan mungkatkate. ⁴⁸ Kanan Jesus nah ap-apuy “Kon kah-in di waday atok hi milagro ta ahi kayu mangulug ke ha-on?” ⁴⁹ Kanan nan ap-apuy “Maka ahan te mungkatkate nan imbabalek.” ⁵⁰ Kanan Jesus di “Umanamut ka ot ya abu. Takon di adiyak maki-e ot pumhod kaya nan imbabalem.” Kinulug nan ap-apuh diyen kinalin Jesus ot ume.

⁵¹ Handih nabiggatana ya nundadammu dah dalam hanadah muttatyuna ot kalyon dan hiya an pinumhod mo nan imbabalena. ⁵² Minahmahana ke dida hin kakon-anay nakaan nan dogona ya kanan day “Handih ala una ad nakugab.” ⁵³ Inilanan kediyen oras di nangalyan Jesus an nakaan di dogon nan imbabalena. Ot kediyen ya am-in dan himpamilya, takon di nadan nidkop ke dida ya nangulug da mon Jesus. ⁵⁴ Hidiyey mikadwah

nangipatib-an Jesus hi kabaelan Apu Dios dih nibangngadan dad Galilee hi nalpuwan dad Judea.

Hanan mundogo nah pingngit di lobong

5

¹ Gagala ya nadatngan di piyestan di Judyu ad Jerusalem ot ume da Jesus. ² Wada nan lobong ad Jerusalem an kanan dah kalin di Judyuy Betesda an nih-up nah hoob an hogpan di kalnero. Hanah pingngit diyen lobong ya waday liman ab-abbung an punhiduman. ³ Dadiyen liman ab-abbung ya napnuh tatagun mundogo. Wadaday nakulap, napilay ya naparalyze. ⁴ [Miha-ha-ad dah di te halipat-an day kumibyayyongan nan danum nah lobong te waday anghel an oggan umalin mangihal nah danum. Ta nan mangan-gulun gumawa hin kimmibyayyong nan danum ya makaan di dogona, takon di nganneh diyen dogo.] ⁵ Wadah di on tagun nundogoh tuluy pulut walun toon. ⁶ Tinibon Jesus ya inilanan nabayag an nundogo ot kanan hiyay “Kon pinhod mun makaan di dogom?” ⁷ Ya kanan diyen mundogoy “Om, mu deket kimmibyayyong nan danum ta kanak ot di mamanguluwak an gumawa on waday namangulu. Maunnaanak ta nangamung te maid di bumaddang ke ha-on.” ⁸ Ot kanan Jesus ke hiyay “Tumaddog ka! Alam nan abok mut umanamut ka mo.” ⁹ Ya pinghanadi ya nakaan di dogon nan tagu ot alana nan abok na ot mange.

Hidiyen algo ya Sabadun Tungo. ¹⁰ Wadaday Judyun nangang-ang nah tagu ot kanan dan hiyay “Antipet Sabadun Tungod uwani yaden em ihanawwangan nan abok mu?” ¹¹ Ya kananan diday “Kinalin ot tuwalin nan nangaan hi dogok di ‘Alam nan abok mut umanamut ka.’ ” ¹² Kanan nadan Judyuy “Dahdi ni-boh diyen nangalin hea?” ¹³ Ugge inilan nan tagu hin dahdih diyen nangaan hi dogona te pinghanadi ya tinayanan Jesus ot mikamo nadah dakol an tatagu nah pingngit di lobong.

¹⁴ Indani ya dinatngan Jesus hidiyen tagu nah Templo ot kanan Jesus ke hiyay “Deyan pinumhod ka, itikod mu mon munliwat ta adika midatan hi dogom nahalhalman mu nan dinggom.” ¹⁵ Inilan mon nan tagu an hi Jesus hidiyen nangaan hi dogona ot ena kalyon hanadah Judyu. ¹⁶ Hidiyey gapunan bumobboh-ol nadan Judyu ke Jesus te inat nah tuwe yaden Sabadun Tungo.

¹⁷ Mu kanan Jesus ke diday “Kanan yuy panion ditakun Judyuy mungngunuh Sabadu. Mu hi Aman hi Apu Dios ya mungngunungunuh kiphodan di tagu takon di ngannen algo. Kinali hidiye damdamay atok.” ¹⁸ Dingngol nadan Judyuh diyen kinalin Jesus ya namam-an pinhod dan patayon te bokon ya abu hay ena nungngohayan hi pangi-e da mipanggep hi Sabadun Tungo, mu gapuh nangalyanan Amanah Apu Dios ta kay na mo in-ingngoy adol na ke Apu Dios.

Hay kalebbengan Jesus an munhumalyan amin hi tagu

¹⁹ Kanan Jesus ke diday “Donglon yu tun kalyok ke dakayu, makulug an adik ipadayaw di adol ku te adi mabalin an na-ala on ek inat di pinhod ku te kah-in di tobalon Ama. Ha-oy an Imbabalena ya atok ya abu nadan tibok an atona, ta hidiye nan am-in nadan atona ya hidiye damdamay atok. ²⁰ Hi Aman hi Apu Dios ya impakappinhodak an Imbabalena, kinali am-in di atona ya ituttudu nan ha-on. Bokon ya abuh nae, mu waday ipaat nan ha-on an namammam-an umipamodwong. ²¹ Mahuwan bon Amay nate ya idat nay biyag da, athidi bon ha-on an Imbabalenan idat kuy biyag nah tagun pinhod kun pangidatan. ²² Bokon hi Amay munhumalyah tagu te indinol nan ha-on an Imbabaleny mangat kediye ²³ ta ha-oy an Imbabalena ya dayawonak hi tatagu umat hi pundaydayaw dan hiya. Hanan tagun adi mundayaw ke ha-on ya adina damdama dayawon hi Ama an nangitud-ak ke ha-on.

²⁴ Donglonak te makulug an hay tagun kulugonay kalik ya kulugonah Apu Dios an nangitud-ak ke ha-on ya adi makastigu. Hidiyen tagu ya wada moy biyag nan maid di poppog nah kadan Apu Dios. ²⁵ Kalyok bo ke dakayu, makulug an mipalpud uwani ya nadan paddungnay nate gapuh liwat da ya donglon day kalyok an Imbabalen Apu Dios. Ya nadan mangabulut kediye ya idatak didah biyag an maid di poppog na ²⁶ te hi Ama ya wada tuwalin hiyah diyen biyag, kinali damanan umidat kediye ya athidi bon ha-on an Imbabalenan wadah diyen biyag te indinol nan ha-on. ²⁷ Ya indat na bon ha-

on di kalebbengak an munhumalyah tagu te haoy di Panguluwan. ²⁸⁻²⁹ Adi kayu mamodwong tuh kalyok te makulug an ahi madatngan nan tiempon am-in di nate ya donglon day kalik ya bumudal da. Hanadan impunnanong dan inainat di maphod gapuh nangulugan dan haon ya midatan dah biyag an maid di poppog na. Mu nadan gaga-ihoy inainat da ya makastigu dat nangamung di tagu.”

Hanadan mangiuh-u hi mipanggep ke Jesus

³⁰ Intuluy bon Jesus an kananay “Gulat nat ugge indat Apu Dios di kalebbengak an mangat hi nganneh diye ya maid di kabaalak an mangat ke datuwen atoatok. Adi na-ala on inat kuy pinhod ku, te hay atok ya miunnud nah pinhod Ama an nangitud-ak ke ha-on. Ta hidiye nan hay punhumalyak hi tagu ya maandong te deket munhumalyaak ya miunnud hi intuttudun Aman ha-on. ³¹ Gulat nat ohaak an mangalkalih mipanggep hi adol ku ya adi ot makulug nadan kanalyok. ³² Mu wadah Aman mangiuh-u hi kakulugana hin dahdiyak. Ya inilak an adi mihallay kalyona mipanggep ke ha-on. ³³ Wada handiy intud-ak yuh kad-an Juan an mumbonyag an e nunmahmah mipanggep ke ha-on ot kalyonay makulug. ³⁴ Adi mahapul an waday tagun mangiuh-uh mipanggep ke ha-on, mu ipanomnom kuh diyet mangulug kayu ta mihwang kayu.

³⁵ Handin hi Juan ya mialig hi makaddilag an dilag te nuntuttudu mipanggep ke ha-on. Ot mun-am-amlong kayu, mu nakatang ya abu.

³⁶ Makulug am-in di kinalin Juan mipanggep ke ha-on, mu waday nahamad an pangitib-an an intud-akak ke Ama an dadiye nadan atoatok an adi kabaelan di tagu an indinol Aman ha-on an gibbuwok. ³⁷⁻³⁸ Hi Aman nangitud-ak ke ha-on ya impainila na boy mipanggep ke ha-on, mu adi kayu pakaawat hi ipainilana ya ipatibona ya adiyu un-unudon di kalina te adiyak kulugon ke dakayu. ³⁹⁻⁴⁰ Adaadalon yu nadan impitudok na te kanan yu on hidiyey mangidat hi biyag an maid di poppog na, mu kalyok ke dakayun am-in dadiyen impitudok Apu Dios ya iuh-unay mipanggep ke ha-on yaden adiyak kulugon ke dakayu. Gulat nat kulugonak ke dakayu ya mawadah diyen biyag ke dakayu.

⁴¹ Adik gamgaman di pundayawan di tagun ha-on, ⁴² mu inilak ot maid di impaminhod yun Apu Dios te ⁴³ intud-akak an mangipainilah mipanggep ke hiya, mu adiyak kulugon ke dakayu. Mu gulat na nin ta hay udum di umalin muntuttudun dakayu ya inilak ot kulugon yu takon di ugge intud-ak Apu Dios. ⁴⁴ Gagamgaman yuy pundayaw di ibbayu, mu adiyu gamgaman di pundayaw Apu Dios ke dakayu, kinali adinadaman ekayu mangulug ke ha-on. ⁴⁵ Indani ya pangali yuy ha-oy di mangali ke Aman makastigu kayu, mu hay kakulugana ya adi mahapul an kalyok te nunna-ud an makastigu kayu te adiyu un-unudon nan Tugun Moses yaden hidiyey nangidinolan yun tobalon dakayun Apu Dios. ⁴⁶ Gulat nat paka-un-unudon yuy Tugun Moses ya wada ot an kulugonak te hidiyen intudok na ya mipanggep ke ha-on. ⁴⁷ Mu deyan uggeyu

kinulug dadiyen Tugun Moses, kinali immamanan adi kayu mangulug hantudah kanalyok ke dakayu.”

Hay numpakanan Jesus hi limay libun tatagu (Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17)

6

¹ Nala-uy kaatnan algo ya nun-agwat da Jesus nah dommang nan baybay an Galilee an Tiberias di oha bon ngadana. ² Niunud day dakkodakkol an tatagu gapu te tinibo da nadan inat nan milagro hi nangaananah dogon nadan tatagu. ³ Nuntikid da Jesus nah bilid ot ena tutuduwan nadan disipulos na. ⁴ Kediye ya tuwen madatngan nan piyestan di Judyun Nalauwan di Anghel Apu Dios.

⁵ Indanit um-umbun da ya mangali day dakol an tatagu ot kanan Jesus ke Felipey “Daana nin di etaku pangal-an hi pakan taku hantudah tatagu?” ⁶ Inilan Jesus di atona, mu kahimbagaonan Felipe hin nganne tuwaliy ihumang na.

⁷ Kanan Felipey “Takon nin di ongal di igattang hi kanon da ya makakuddang te dakkodakkol da.” ⁸ Kimmali bo nan ohan disipulos Jesus an hi Andres an tulang Simon Pedro ot kananay ⁹ “Dehtu on unga an waday balunan liman tinapay ya duwan dolog, mu kon gumlan ipakan ke datuwen tatagu?”

¹⁰ Ya kanan Jesus ke diday “Takombo, pab-unon yu dida.” Ot pab-unon da nadan tatagu nah maholok. Hay uyap nadan linalakin naamung

ya umeh limay libu, mu ugge nakiuyap nadan binabai. ¹¹ Inalan Jesus hidiyen liman tinapay ya duwan dolog ot mumpasalamat ke Apu Dios ot ipakap-ong na nadah tatagu. ¹² Nabhug da ot kanan Jesus ke diday “Amungon yuy tindaan dat adi kumawa.” ¹³ Inamung da ya napnuy himpulut duwan kabah natdaan nah liman tinapay an impadacol Jesus.

¹⁴ Handih tinibon nadan tataguh tuwen mi-lagro an inat na ya kanan day “Makulug an hiya nan profetas an hadhad-on takun umali.”

¹⁵ Inilan Jesus an piliton nadan tatagun hiyay mun-ap-apu, mu adina pinhod ot tayanana dida an imme nah bilid ot e maoh-ohhah di.

Hay nundalanan Jesus nah tap-on di danum nah baybay

(Mateo 14:22-23; Marcos 6:45-52)

¹⁶ Handih mungkahilong ya imme nadan disipulos Jesus nah pingngit di baybay ¹⁷ ot mumbangka da ot mange dad Kapernaum. Nakahilong mo yaden ma-ma-id hi Jesus an dumatong.

¹⁸ Nahalman di dalluyun handih wadada nah baybay te nal-ot di dibdib. ¹⁹ Lina-uwang day liman kilometro ya ahida nuppe tiniboh Jesus an tuwen mundallanan nah tap-on di danum an mangalih kad-an da. Timmattakut da, ²⁰ mu kim-malin kananay “Man ha-oy, adi kayu tumakut.”

²¹ Imma-amlong da ot paghapon da ya kal-inadi ya dimmatong dad Kapernaum.

Hay nanamahamakan nadan tatagu ke Jesus

²² Handih nabiggatana ya nanongnan dehdi nadan tatagu nah pingngit di baybay. Kanan

da on dehdih Jesus te tinibo dan ugge nakilugan hanadah disipulos na nah bangka hi nangayan dad Kapernaum; oha bo ya abunah diyen bangka an maid di udum. ²³ Indani ya wadaday bangkan nalpud Tiberias an immali nah pingngit di baybay an nih-up nah numpakanan Apu Jesus nadah tatagu handih numpasalamatanan Apu Dios. ²⁴ Handih ininnilan dadiyen tatagun maid da Jesus ya numpumbangka da ot ume dad Kapernaum an e manamak ke hiya.

Hi Jesus nan kanan dan makan an umidat hi biyag an maid di poppog na

²⁵ Handih inakhupan dah Jesus ya kanan dan hiyay “Apu, kakon-anay dinatngam hitu?” ²⁶ Ya kanan Jesus di “Kalyok ke dakayu, inilak an hay gapunah panamahamakan yun ha-oy ya bokon gapuh nanib-an yu nadah milagron inat ku, mu gapu te nakabhug kayu nah tinapay an indat kud nakugab. ²⁷ Bokon ot hay makan di gagamangan yu te hay makan ya map-u. Hay ot gamangan yu ya nan makan an umidat hi biyag an maid di poppog na. Maid di udum hi mangidat kediye hin bokon ha-oy an Panguluwan di tagu te ha-oy di nangidinolan Aman hi Apu Dios.” ²⁸ Ya kanan nadan tatagu ke hiyay “Nganney aton mit hay pinhod Apu Dios di un-unudon mi?”

²⁹ Hinumang Jesus an kananay “Hay pinhod Apu Dios ya mangulug kayun ha-on an intud-ak na.” ³⁰ Ya kanan bon nadan tataguy “Nganne ni-boy milagron ipatibom ke dakamit pangulugan min intud-ak dakan Apu Dios? ³¹ Hi ke peman Moses ya impakapakana nan mannan nalpuh

langit handidah aammod taku handih kawada da nah adi maboblayan. Hituwey impitudok Apu Dios an kananay 'Indatana dida nah tinapay an nalpuh langit.' "

³² Kanan Jesus ke diday "Donglon yu tun kalyok, kanan yu nin on hidiyen makan an idat Moses di makulug an makan, mu bokon te hay makulug an makan ya nan malpuh langit an idat Ama ke dakayu. ³³ Hidiyen kanak an makan an idat Apu Dios an malpuh langit ya hidiyey umidat hi tagu hi biyag an maid di poppog na." ³⁴ Kanan dan hiyay "Apu, idatan dakamih kabigabigat nah kanam an makan." ³⁵ Kanan Jesus di "Ha-oy di kialigan diyen makan an umidat hi biyag an maid di poppog na. Hanan tagun mangulug ya mundinol ke ha-on ya adi maagangan ya adi mauwo.

³⁶ Kinalik tuwalin dakayun takon di tibotibon yuy atoatok ya adi kayu mangulug ke ha-on. ³⁷ Mu nadan tatagun indinol Ama ke ha-on ya kulugonak ya mun-am-amlongak an mangabulut ke dida ³⁸ te ha-oy ya intud-akak ke Ama tuh lutat atok di pinhod na, bokon hay pinhod ku. ³⁹ Hay pinhod nan atok ya ipaptok kun am-in nadan tatagun indinol nan ha-on ta mahuwak didan am-in tuh udidin di algot maid di ohan mihi-an ke hiya. ⁴⁰ Man-uke ya pinhod Aman am-in nadan tatagun mangulug ya mangabulut an ha-oy di Imbabalena ya mahuwak didah udidin di algot mawadan diday biyag an maid di poppog na."

⁴¹ Hanadan Judyu ya mungngudu da te hay kinalin Jesus an kananay hiya nan makan an

nalpuh langit. ⁴² Ot kanan day “Tipe udot ta ena kanan di hiya ya nalpuh langit? Kon bokon hiya nan imbabalen din hi Joseph? Kon ugge taku inilah amana ya hi inana?” ⁴³⁻⁴⁴ Kimmalih Jesus ot kananay “Itikod yun ngumudungudu te adi mabalin an na-ala on nangulug di ohan tagu ke ha-on, te kah-in di baddangan Aman nangitud-ak ke ha-on. Dadiyen mangulug ke ha-on ya ahik mahuwan dida hantuh udidin di algo. ⁴⁵ Intudok handidan profetas Apu Dios an kanan day ‘Tuttuduwan Apu Dios didan am-in.’ Ta nan tagun mangngol ta un-unudonay ituttudun Apu Dios ya kulugonak ke hiya. ⁴⁶ Maid di nanibon Apu Dios mu ha-oy ya abu. Tinibok hi Aman hi Apu Dios te nalpuwak ke hiya.

⁴⁷ Donglon yu tun kalyok ke dakayu, hay tagun mangulug ke ha-on ya mawadan hiyay biyag an maid di poppog na. ⁴⁸ Ha-oy di kialigan nan makan an umidat kediye biyag. ⁴⁹ Man-u te kinakinan handidan aammod taku nan makan an manna handih kawada da nah adi maboblaysan, mu nate da metlaing. ⁵⁰ Mu tun makan an kalkalyok an nalpuh langit ya adi matey mangan ketuwe. ⁵¹ Ha-oy hidiyen makan an nalpuh langit ya nan tagun mangan ketuwe ya waday biyag nan maid di poppog na. Hidiyen kanak an makan ya hantun adol kun ahik iappit ta mihwang di tagu.”

⁵² Gapu kediye ya muntututut nadan Judyu. Kanan day “Nganne ni-boy aton tun tagun mangipakan hi adol nan ditaku?” ⁵³ Kanan Jesus ke diday “Makulug an deket adiyu kanon di adol ku, ya adiyu inumon di dalak an Panguluwan

di tagu, ya adi kayu midatan hi biyag an maid di poppog na. ⁵⁴ Hay tagun mangan hi adol ku ya manginum hi dalak ya mawadan hiyay biyag an maid di poppog na ya ahik mahuwan hi udidin di algo ⁵⁵ te hay adol kuy makulug an makan ya hay dalak di makulug an mainum. ⁵⁶ Hay tagun mangan hi adol ku ya manginum hi dalak ya wadaak ta nangamung ke hiya ya wada damdaman ha-on ta nangamung. ⁵⁷ Hi Ama an makulug an Dios di nangitud-ak ke ha-on ya hiyay kalpuwan di biyag, kinali wadan ha-on nan biyag an nalpun hiya. Athidi bo nah tagun mangan hi adol kun wadan hiyay biyag an nalpun ha-on. ⁵⁸ Ha-oy nan makan an nalpuh langit, adi umat nah makan an manna an kinakinan handidan aammod taku, mu nate da. Mu nan tagun mangan ketuwen makan an nalpuh langit ya mawadan hiyay biyag an maid di poppog na.” ⁵⁹ Hituwey intuttudun Jesus nah simbaan di Judyu ad Kapernaum.

⁶⁰ Dingngol nadan miunuunud ke Jesus hituwen intuttuduna ya kanan day “Naligat an maawatan hituwen intuttudu na, dahdi nuppe ahan di mangulug kediye?” ⁶¹ Inilan Jesus hituwen kalkalyon da ot kananay “Kon balawon yuh tuwen intuttuduk? ⁶² Nganney punnomnom yu hin tibonak an Panguluwan di tagun manalakang hi langit an kawad-ak tuwali? ⁶³ Hay Espiritun Apu Dios di mangidat hi biyag an maid poppog na, bokon hay kabaelan di tagu. Hidiyen intuttuduk ke dakayu ya hidiyey ituttudun nan Espiritun Apu Dios, kinali hay tagun mangabulut ketuwe ya dawatonah diyen biyag.

⁶⁴ Mu waday udum ke dakayun adi mangulug ke ha-on.” Kinalin Jesus hituwe te inila na tuwali nadan adi mangulug ke hiya ya inila na bo nan ahi mangihdul ke hiya. ⁶⁵ Kanana boy “Hituwey gapunan kanak handiy adi mabalin an na-ala on kulugonak hi tagu, kah-in di baddangan Ama.”

⁶⁶ Nipalpun diye ya dakol nadah miunuunud ke Jesus di adi mo mangun-unud ke hiya ot tayanan da. ⁶⁷ Kanan Jesus nadah himpulut duwan disipulos nay “Kon takon di dakayu ya tayananak damdama?” ⁶⁸ Kanan Simon Pedroy “Apu, tayanan daka ke ya dahdi moy kiunudan mi? Inila min hay ituttudum ya abuy mangidat hi taguh biyag an maid di poppog na. ⁶⁹ Ya inila mi ya kulugon min he-a nan intud-ak Apu Dios an mangipaptok hi tagu.”

⁷⁰ Ya kanan Jesus ke diday “Ha-oy di namilin dakayun himpulut duwan disipulos ku, mu waday ohan dakayun umat ke Satanas di nomnom na.” ⁷¹ Hidiyen kanan Jesus an umat ke Satanas di nomnom na ya hi Judas an imbabalen Simon Iskariot te inila nan hiyay ahi mangihdul ke hiya, takon di hiyay oha nadah disipulos na.

Hi Jesus ya nadan tutulang na

7

¹ Nagibbuh diye ot ume da Jesus hi kabob-bobled Galilee, mu uggeda immed Judea te inila dan pinhod nadan ap-apun di Judyuh din patayon hi Jesus. ² Kediye tiempo ya tuwen madatngan nan piyestan di Judyun kanan dan

Piyestan di Kampu.* ³ Ta hidiye nan kanan nadan tutulang Jesus ke hiyay “Tayanam hituwen boblet ume kad Judea ta tibon nadan mangulug ke he-a nadan milagron at-attom. ⁴ Hay tagun pinhod nan mumpainilah katagutagu ya adina italuy atona. Kinali gulat na ya ipatibom hi tatagu hin makulug an milagro nan at-attom.” ⁵ Hituwey kinalin nadan tutulang Jesus ke hiya te takon di dida ya adida mangulug ke hiya.

⁶ Hinumang Jesus an kananay “Ugge ni-an nadatngan di tiempon pangipatib-ak hi kabaalak, adi umat ke dakayun tatagu an nalgom on impatibo yuy nganneh diyen kabaelan yu. ⁷ Te dakayu ke ya adi dakayu hingitan hanadah adi mangulug, mu ha-oy ke ya hingitanak te ipainilak di gaga-ihon at-atton da. ⁸ Takon di mamangulu kayun ume nah piyesta. Adiyak maki-e te ugge ni-an nadatngan di algon pangipatib-ak hi kabaalak.” ⁹ Ot mihdi ni-an ad Galilee.

Immeh Jesus nah piyestan di Kampu

¹⁰ Mu handih imme nadan tutulang na ya uggena impainila ot miunud ke dida. ¹¹ Hanadan ap-apun di Judyu ya hahalipat-an dah Jesus nah piyesta. Waday ohan dida on kananay “Antipet ma-ma-id hi Jesus?” ¹² Am-in nadan tatagu ya hay mipanggep ke Jesus di kalkalyon da. Hanadan udum ya kanan day maphod hi Jesus, mu nadan udum ya kanan day hauhaulonay tatagu. ¹³ Adi padpadngol nadan tataguy kalkalyon da te tumakut da nadah ap-apun di Judyu.

* **7:2** 7:2 Hidiyen piyestay pangapyaan dah aab-abbung an kiha-adan dah hinlingguwan.

¹⁴ Handih nungkaginawway piyestan nadan Judyu ya e nuntuttuduh Jesus nah Templo. ¹⁵ Namodwong nadan ap-apun di Judyu hi nangngolan dah ituttudun Jesus ot kanan day “Antipet nalaing hituwen tagu yaden ugge nun-adal?” ¹⁶ Inilan Jesus hidiyen kalkalyon da ot kananan diday “Hituwen ituttuduk ya ugge nalpuh nomnom ku, mu nalpun Apu Dios an nangitud-ak ke ha-on. ¹⁷ Hanan tagun naminhod an mangat hi pinhod Apu Dios ya inilaona hin nalpun Apu Dios hantudan ituttuduk weno nomnom ku ya abu. ¹⁸ Oha bo ya hay tagun abunay adol nay kalkalyona ya gangamanay pundayawan di tagun hiya. Mu ha-oy ya adi athidi te hay gangamak ya hay kidayawan Apu Dios an nangitud-ak ke ha-on, hituwey kitibanan adiyak humaul.

¹⁹ Dakayu ya abuluton yun Tugun Apu Dios nan indat Moses ke dakayu, mu adiyu un-unudon. Gulat nat un-unudon yuh diyen Tugun ya tipet pinhod yun patayonak?” ²⁰ Kanan nadan tataguy “Ya nahikpan kah diyablu! Kon dahdiy mamaten he-a?” ²¹ Kanan Jesus ke diday “Bumobboh-ol kayun ha-on te kinaan kuy dogon nan ohan tagu yaden Sabadun Tungo. ²²⁻²³ Yaden dakayu ke ya kugiton yuy golang hi algon di Sabadu gapu te hanah Tugun Moses ya kananay pakugit yuy imbabale yun linalaki. Hay kakulugana ya handidan aammod taku handih doney nangilappun mungkugit ot ahi wada nan Tugun. Paka-un-unudon yuh diyen Tugunat takon di Sabadun Tungo ya mungkugit kayu. Ya tipet bumoh-ol kayuh nangaananak hi dogon

nan ohan tagu hi Sabadu? ²⁴ Hay maphod ya pakannomnomon yu on ahi kayu kimmali ta adi na-ala on kanan yuy nibahhoy inat di ohan tagu.”

Hay kanan nadan tatagu mipanggep ke Jesus

²⁵ Ya kanan nadan udum an iJerusalem an nangngol nah kinalin Jesus di “Kon bokon hiya nan kanan nadan ap-apu takun Judyu an eda patayon? ²⁶ Deya ot kayan dehtun taganan muntuttudu yaden maid di mangipatikod ke hiya. Kon inilan nin nadan ap-apu an hiya hi Kristo an intud-ak Apu Dios? ²⁷ Mu nganney innunan e hiyah Kristo yaden nan kanan dan hi Kristo ya adi mainilay kalpuwana? Yaden hituwe ken tagu ya inila takuy nalpuwana.”

²⁸ Kediye muntuttuduh Jesus nah Templo ya inlot nay kalina. Kananay “Kanan yuy inilaak te inila yu nan boblen nalpuwak, mu hay kakulugana ya uggeyak inilan dakayu. Gulat nat inilaak ya inila yu ot nan nangitud-ak ke ha-on. Hay immaliyak ya bokon ha-oy di kon nomnom, mu gapu te hidiyey pinhod nan nangitud-ak ke ha-on. Hiya ya uggeyu inila, ²⁹ mu ha-oy ke ya inilak te nalpuwak ke hiya ya hiyay nangitud-ak ke ha-on.”

³⁰ Ya gapu kediye kinalin Jesus ya namam-an ihik dan dopapon, mu uggeda te ugge ni-an nadatngan di algon gintud Apu Dios an pampapan dan hiya. ³¹ Mu dakol nadah tataguy nangulug ke Jesus. Kanan day “Hituwe man ahan nan tinuddun Apu Dios an umalin mangipaptok hi

tagu, te kon waday udum hi umalin ong-ongal di kabaelasan mangat hi milagro mu hiya?”

Hay nanud-akan dah guwalyan e mampap ke Jesus

³² Dingngol nadan Phariseey kalkalyon nadan tatagu mipanggep ke Jesus ot dida ya nadan apun di padi ya immitud-ak dah guwalyan e mampap ke Jesus.

³³ Kimmalih Jesus ot kananay “Adiyak mabayag an makiha-ad ke dakayu ya mibangngadak nah nangitud-ak ke ha-on.

³⁴ Ahiyak e hamahamakon ke dakayu, mu adi kayu pakahamak ke ha-on te adinadaman ekayu miunud nah pangayak.”

³⁵ Dingngol nadan Judyuh diyen kinalin Jesus ya waday oha on kananay “Daana ni-boy pangayanat etaku adi pakahamak ke hiya? Wadan umeh kad-an nadan ibba takun Judyuh boblen nadan bokon Judyu. Wada nin an e muntuttudu nadah hingitan takun bokon Judyu. ³⁶ Te tipet ena kanan di ahi taku e hamahamakon, mu adi taku pakahamak ya ena bo kanan di adinadaman etaku miunud nah pangayana? Nganne nin di pinhod nan kalyon?”

Hanan ob-ob an adi matduk

³⁷ Kediyeen udidin di algon nan piyestan hidiyen abuy importanten algo nah piyestan di Judyu ya timmaddog hi Jesus hi hinangngab nadan katagutagu ot oltonan kumalin kananay “Wadah na key nauwo ya umalih kad-ak ta uminum. ³⁸ Te kananah impitudok Apu Dios an nan tagun mangidinol ke ha-on ya mawadan

hiya nan danum an kalpuwan di biyag an kay ob-ob an adi matduk.”³⁹ Hidiyen kanan Jesus an danum an kalpuwan di biyag ya nan Espiritun Apu Dios an mawada nah tagun mangulug ke hiya. Handih kinalin Jesus hituwe ya maid ni-an di Espiritun Apu Dios hi tatagu te ugge ni-an nibangngad hi Jesus hi langit an kidayawana.

Hay nagodwaan di tatagu mipanggep ke Jesus

⁴⁰ Dingngol nadan tataguh tuwen kinalina ya kanan di udum di “Makulug an hituwe nan profetas an kinalin Apu Dios an ipaalinan ditaku.”

⁴¹ Hanadan udum ya kanan day “Hiya nan Kriston tinuddun Apu Dios an mangipaptok hi tagu.” Mu kanan di udum di “Bokon man ahan te bokon ad Galileey kalpuwan Kristo.”⁴² Hay bo nitudok nah kalin Apu Dios ya kananay hana ken Kristo ya holag David ya mitungod Betlehem an boblen David.”⁴³ Adi mun-uunnud di punnomnom nadan tatagu mipanggep ke Jesus.⁴⁴ Wadada nadan udum an pinhod dan dopapon hi Jesus, mu maid di nangipatna.

⁴⁵ Nibangngad nadan intud-ak da ot kanan nadan ap-apun di padi ya nadan Pharisee ke diday “Tipe bot uggeyu in-alih Jesus?”⁴⁶ Kanan day “Uggemi te handih dingngol miy panut-tudu na ya inila min maid di miingngon hiya.”⁴⁷ Kanan nadan Phariseey “Kon nihapitan kayu damdamah langkak na?”⁴⁸ Maid di ohan dakamin Pharisee ya nadan ap-apu takuy nangulug ke hiya.⁴⁹ Hanada ken nangulug ke hiya ya uggeda naawatan di Tugun Moses, ya nunna-ud an ahi kastiguwon Apu Dios dida.”

⁵⁰⁻⁵¹ Kimmalih Nikodemus an oha nadah apupuh din kananay “Hay linteg takun Judyu ya adinadaman kastiguwon di ohan tagu hin ugge ni-an nahumalya te ugge ni-an nainila hin nganney bahul na.” Hituwen hi Nikodemus ya hiya nan e nakihumhummangan ke Jesus handi. ⁵² Kanan dan hiyay “Antipet pakaihakkit muh Jesus, kon iGalilee ka damdama? Pakabbidbidom ke nan impitudok Apu Dios, maid di kananah malpud Galileen profetas.” ⁵³ Nagibbuh diyen inhanumhummangan da ot mumpanganamut da.

Hanan babain nakihuyop hi bokona inayan

8

¹ Hi Jesus ke ya imme nah Bilid an Oliba. ² Nabigat ya humalaman bon imme nah Templo. Indani ya mungkaamung day tatagu ot umbun an muntuttudu. ³ Kediye muntuttudu ya inalin nadan muntuttuduh Tugun Moses ya nadan Pharisee on babain naakhupan an nakihuyop hi bokona inayan. Impataddog dah diyen babaih gawwan nadan naamung an tatagu ⁴ ot kanan dan Jesus di “Hituwen babai ya inakhupan min makihkihuyop hi bokona inayan. ⁵ Hay Tugun Moses ya kananay nan tagun umat hidi ya mahapul an tugmilan ta mate, nganney damdamay kanam ketuwe?”

⁶ Man-uket kinali dah tuwe ya pinhod dan patnaan hi Jesus ta deket mihallay kalyona ya waday pangigadulan dan mangidiklamun hiya. Nunyuung hi Jesus an pun-ikul-it nay gamat na

nah luta. ⁷ Mu tagan day mahman hiya ot tumaddog ot kananay “Deket waday ohan dakayun maid di liwat na ya hiyay mamangulun manugmil tuh babai.” ⁸ Ya nunyuung boh Jesus an punikul-it nay gamat na nah luta. ⁹ Dingngol dah diyen kinalina ya namangulu nadan nungkaamanan aap-apun naohha-ohhan imme ot loktat ya nama-id dan am-in. Hi Jesus ya nan babai ya abuy wadah di. ¹⁰ Timmaddog moh Jesus ot kanana nah babaiy “Daan da bo? An imme da nan manugmil ke he-a?” ¹¹ Kanan nan babaiy “Apu, imme dan am-in.” Ot kanan Jesus di “Takombo, umanamut ka, mu itikod mu mo tuwalin munliwat. Adi daka kastiguwon ke ha-on.”

Hay nangiingngohan Jesus hi adol na nah dilag

¹² Indani ya e bo nuntuttuduh Jesus nah Templo. Kananay “Ha-oy di mamat-al hi nomnom di tagu. Kinali nan tagun mangidinol ke ha-on ta un-unudonak ya paddungnay adi tumapol di nomnom na. Man-uke ya wada moh diyen tagu nah pat-al an umidat hi biyag an maid di poppogna.” ¹³ Ya kanan nadan Pharisee ke hiyay “Langkak muh nae. He-a pe on kalkalyom di mipanggep hi adol mu.”

¹⁴ Kanan Jesus di “Takon di kalkalyok di mipanggep hi adol ku, mu makulug am-in te inilak di nalpuwak ya inilak di ahik pangayan. Dakayu ya uggeyu inilay nalpuwak ya nan ahik pangayan. ¹⁵⁻¹⁶ Athinay kalyon yu te nipuun hi punnomnom di taguy punnomnom yu. Mu adi athidin ha-on, te ha-oy ke ya niptok di

punnomnom ku te bokon ha-oy ya abuy kon nomnom, mu nomnom min Ama an nangitud-ak ke ha-on. ¹⁷ Takon nan nitudok an Tugun Moses ya kananay 'Hay iuh-un di duwan tagu ya makulug.' ¹⁸ Deket athidi ya makulug di kanalyok mipanggep hi adol ku te wadah Aman nangitud-ak ke ha-on an mangiuh-u."

¹⁹ Ya kanan nadan Pharisee ke Jesus di "Daanay kad-an amam?" Kananay "Uggeyak inilan dakayu, ta hidiye nan uggeyu damdama inilah Ama. Gulat nat inilaak ya inila yu damdamah Ama." ²⁰ Datuwey kinalin Jesus handih nuntuttuduwana nah Templo hi kad-an nan kahon an pangiamungan hi pihhun idat di tatagu, yaden maid di e nampap ke hiya te ugge ni-an nadatngan di tiempona.

Hi langit di pangayan Jesus

²¹ Kanan bon Jesus di "Umeyak ta ahiyak hamahamakon ke dakayu, mu maid di hilbina. Mate kayun ugge nakaan di liwat yu, ta hidiye nan adinadaman ekayu umali nah pangayak."

²² Munhuhummangan nadan Judyun kanan day "Kon nin mumpate, antipet kananay adinadaman etaku ume nah pangayana?"

²³ Kanan Jesus ke diday "Dakayu ya tagu kayu ya abu, kinali hay punnomnom di wada tuh lutay punnomnom yu. Mu adi athidin ha-on te nalpuwak hi langit. ²⁴ Kinalik ke dakayu an mate kayun ugge nakaan di liwat yu ya makulug an athidiy maat ke dakayu hin adiyu kulugon an ha-oy ya abuy Kristo an tinuddun Apu Dios an mangipaptok hi tagu."

²⁵ Ya kanan nadan Judyuy “Kon dahdi ka?” Ya kanan Jesus di “Kinalik tuwali ke dakayu handi, takon ad uwani, mu adiyu kulugon. ²⁶ Kalyok ot am-in di kinagaga-iho yu, mu kalyok ya abu nan dingngol ku nah nangitud-ak ke ha-on an makulug am-in di kalyona.” ²⁷ Am-in da nan nangngol ketuwe ya uggeda naawatan an hi Apu Dios di kalkalyon Jesus.

²⁸ Kanan Jesus ke diday “Hantuh ahiyu pangipatag-ayan ke ha-on an Panguluwan di tagu nah kaiw di ahiyu panginilaan hi kakulugana hin dahdiyak ya inilaon yu bon am-in nadan atok ya kalkalyok ya intuttudun Ama. ²⁹ Hanan nangitud-ak ke ha-on ya wadan ha-on ta nangamung an adiyak taynan te atok am-in di pinhod na.” ³⁰ Kinalinah tuwe ya dakol day tatagun nangulug ke hiya.

Hay umat hi nambut hi tagu

³¹ Kanan Jesus nadah Judyun nangulug ke hiyay “Deket itultuluy yun mangun-unud hi ituttuduk ya dakayuy makulug an mangulug ke ha-on ³² ya inilaon yuy makulug mipanggep ke ha-on ya mapoppog di nihbutan yu.” ³³ Kanan nadan udum an Judyu ke hiyay “Dakamin holag Abraham ya maid di e nihbut ke dakami ot nangamung. Nganney pinhod mun kalyon nah kanam di mapoppog di kihbutan mi?”

³⁴ Hinumang Jesus an kananay “Donglon yu tun kalyok, makulug an hay tagun gaga-ihoy at-attona ya hidiyey ininghaana te hiya ya himbut di liwat. ³⁵ Hanan tagun himbut ya adi mibilang nah familyan kiha-ha-adana te hiya ya baalon ya

abu ta takon di ngannen algo ya damanan palah-unon da nah bale, adi umat hi imbabale tuwalin nabalol ta nangamung nah pamilya. ³⁶ Ha-oy an Imbabalen Apu Dios ya kabaalak an bumaddang ke dakayu ta adiyu aton di gaga-ihoy ta hay maphod di aton yu. Kinali deket kulugonak ya mapoppog di nihbutan yu. ³⁷ Inilak an holag dakayun Abraham, mu adi kayu umat ke hiya te dakayu ya pinhod yun patayonak te adiyu abuluton di ituttuduk. ³⁸ Hay kalkalyok ya nadan tinibok ke Ama, mu dakayu ya un-unudon yuh amayu, ta hidiye nan gaga-ihoy at-atton yu.”

³⁹ Kanan da boy “Maid di udum hi ammod mi hin bokon hi Abraham.” Ya kanan Jesus di “Gulat nat hi Abraham di ammod yu ya maphod ot di at-atton yun umat nadah inat na. ⁴⁰ Mu adi, te dakayu ya pinhod yun patayonak te ipainilak di dingngol ku ke Aman hi Apu Dios. Hi Abraham ya maid di inat nah athidi. ⁴¹ Am-in kayu ya atoaton yuy umat hi atoaton amayu.” Ya kanan dan hiyay “Kon pangalim on inlaglag-a kami? Man bokon kami inlaglag-a te wadah Apu Dios an hi Amami.”

⁴² Kanan Jesus di “Gulat nat hi Apu Dios di Amayu ya pinhodak ot ke dakayu te hiyay nalpuwak. Immaliyak tuh luta te intud-akak ke hiya, adi gapu te pinhod ku. ⁴³ Adiyu maawatan di ituttuduk te adiyu pinhod an donglon. ⁴⁴ Imbabale dakayu tut-uwa ahan ke Satanas te pinpinhod yun aton nadan pinhod na. Hiyay hinumlun hi katayan di tagu, ta hidiye nan ingganad uwani ya matey tagu. Adina pinhod di makulug te maid di makulug ke hiya. Hiyay

kalpuwan di haul ya langkak te abunay hauhaul ya langkak an wadan hiya. ⁴⁵ Hidiye mo nan adiyak kulugon hi pangalyak hi makulug.

⁴⁶ Dahdin dakayuy mangalin waday liwat ku? Maid. Ya antipet takon di makulug di kalkalyok ya adiyu kulugon? ⁴⁷ Hay makulug an tagun Apu Dios ya un-unudonay tuguna. Mu dakayu ya bokon dakayu tagun Apu Dios, kinali adiyu un-unudon di tuguna.”

Hay mipanggep ke Jesus ya hi Abraham

⁴⁸ Kanan nadan Judyu ke Jesus di “Tibom! Makulug nan kanan min iSamaria ka an gaga-ihon tagu ya makulug bo an nahikpan kah diyablu.” ⁴⁹ Hinumang Jesus an kananay “Uggeyak nahikpan. Ha-oy ya daydayawok hi Ama yaden pihulonak ke dakayu. ⁵⁰ Mu takon di pihulonak ot bokon hay kidayawak di gangamak te waday ohan naminhod an midayawak ya hiyay nanginila hin maphod di tagu weno adi.

⁵¹ Nomnomon yu tun kalyok, hay tagun un-unudonay ituttuduk ya adi mate.” ⁵²⁻⁵³ Kanan bon nadan Judyu ke Jesus di “Ya- kon makulug an nahikpan ka! Kon uggem inilan hi apu Abraham ya handidan profetas ya man-u te natag-e saad da, mu nate da damdama? Kon pangalim on natagtag-e ka mu dida? Antipet kanam di adi mate nan tagun mangun-unud hi ituttudum, dahdi ka ni-bo?”

⁵⁴ Hinumang Jesus an kananay “Deket ha-oy di mangipadayaw hi adol ku ya maid di hilbina, mu nan mangipadayaw ke ha-on ya hi Ama an hi Apu Dios an kanan yuy Dios yu. ⁵⁵ Hay

kakulugana ya uggeyu inilah Apu Dios, mu hay ke ya inilak. Deket kanak di uggek inila ya umatak mon dakayun makallangkak. Mu hay ke nimpe ya inilak, kinali paka-un-unudok di kalyona. ⁵⁶ Hi Abraham an ammod taku ya nahalman di amlong na te ininnila nay algon aliyak tuh luta ot handih immannung ya ongal di amlong na.” ⁵⁷ Kanan nadan Judyuy “Makudang hi nalimay toon mu yaden tipet kanam di tinibom hi Abraham an nateh done?” ⁵⁸ Mu kanan Jesus di “Makulug tun kalyok an wadaak tuwali ot ahi mitungoh Abraham.” ⁵⁹ Kinalinah tuwe ya kahiaala nadan Judyuh batun panugmil dan hiya, mu nundalunu ot tumayan nah Templo.

Hay nangaanan Jesus hi kulap nan tagun nakulap tuwali handih nitungo

9

¹ Mundaldallanan da Jesus ya waday tinibo dah tagun nakulap tuwali handih nitungowana. ² Kanan nadan disipulosna ke Jesus di “Apu, nganney gapunat nakulap an nitungo, kon gapuh liwat di ammod na weno hay liwat na?” ³ Kanan Jesus di “Bokon hinaey gapuna, mu nakulap ta mipatiboy ongal an kabaelan Apu Dios nah kakaan di kulap na. ⁴ Ad uwanin mapatal ni-an ya aton taku nan ngunun indinol nan nangitud-ak ke ha-on te gagala ya mahilong ta maid moy aton takun mungngunu. ⁵ Ad uwanin wadaak tuh luta ya pat-alak di nomnom di tagu ta inilaon day makulug.” ⁶ Handih kinali nah tuwe ya timmuppa nah luta ot umala nah

tinuppaana ot idan-i nah matan nan nakulap ⁷ ot kananay “Ume kat eka mun-ihu nah lobong ad Siloam.” (Hay kibalinan di Siloam “Nitud-ak”.) Imme nan tagu ot e mun-ihu ya pakatibo nuppe ot umanamut.

⁸ Hanadan hinag-ona ya nadan nanibon hiya handih mungkodkoddo ya kanan day “Kon bokon hiya nan tagun uumbun handi an mungkodkoddo?” ⁹ Kanan di udum di “Hiya ot.” Kanan bon di udum di “Bokon hiya, mu hay ang-ang na ya kay hiya.” Ya kanan nan taguy “Ha-oy hidiye.” ¹⁰ Kanan dan hiyay “Nganney naat ta pakatibo ka mo?” ¹¹ Kananay “Hanan tagun kanan dan hi Jesus ya timmuppa nah luta ot umala nah tinuppaana ot idan-i nah matak ot ahina kanan di eyak mun-ihu ad Siloam. Immeyak ot mun-ihuwak ya pakatibowak mo.” ¹² Kanan dan hiyay “Daan hidiyen tagu?” Kananay “Uggek inila.”

¹³ In-e dah diyen nakaan di kulap na hi kadan nadan Pharisee ¹⁴ te kediyen nangiapuwapan Jesus hi pitok nah matan diyen tagu ot makaan di kulap na ya Sabadun Tungo. ¹⁵ Ot mahmahan bon nadan Pharisee ke hiya hin nganney innun di kulap nan nakaan ya kananan diday “Timmuppah Jesus nah luta ot umala ot idan-i nah matak. Nun-ihuwak ya maid maptok ya pakatibowak mo.”

¹⁶ Hanadan udum an Pharisee ya kanan day “Bokon hi Apu Dios di nangitud-ak ketuwen tagu te adina un-unudon di tugun an mipanggep hi Sabadun Tungo.” Mu kanan nadan udum di “Nganney innunan nangat hi milagro hin

makulug an naliwat?" Hidiyey hinumlun hi nagodwaan nadan Pharisee mipanggep ke Jesus. ¹⁷ Kanan da bo nah nakaan di kulap nay "Nganney pangalim mipanggep nah tagun nangaan hi kulap mu?" Ya kananay "Hiya ya profetas Apu Dios."

¹⁸ Hanadan Judyu ya adida kulugon an nan tagu ya nakulap tuwali handih nitungo ot ipaayag da nadan aammod na ot mahmahan da. ¹⁹ Kanan dan diday "Kon imbabale yuh tuwe? Kon nakulap tuwali handih nitungowana? Nganney innunat pakatibo mo?" ²⁰ Kanan nadan aammod nay "Om, hiya ya imbabale min nakulap tuwali handih nitungowana. ²¹ Mu uggemi inila hin nganney innunan e nakaan di kulap na ya dahdiy nangaan. Mahmahan yun hiya ot kat-agun inila nan humumang." ²² Hituwey kinalin nadan ammod na te tumakut da nadah ap-apun di Judyu te kanan day hana ken tagun mangalin hi Jesus di tinuddun Apu Dios an Kriston mangipaptok hi tagu ya adida paghapon nah simbaan ta adi mo mabalin an mundayaw hidi. ²³ Kinali kanan nadan ammod nay "Hiyay punmahmahan yu ot kat-agu."

²⁴ Impaayag da bo nan nakaan di kulap na ot kanan dan hiyay "Hi Apu Dios di dayawom te hiyay nangaan hi kulap mu, bokon hi Jesus te inila min hiya ya naliwat." ²⁵ Kanan nan taguy "Uggek inila hin naliwat weno ugge. Hay inilak ya abu ya nakulapak ni-an, mu ad uwani ya pakatibowak." ²⁶ Kanan dan hiyay "Nganney inat nan he-a? Nganney innunan nangaan hi kulap mu?" ²⁷ Ya kanan dan diday "Kinalik ot bon

dakayu, mu adiyu donglon. Kon tipe-, pinhod yu bon donglon? Kon pinhod yu damdaman mangun-unud ke hiya?" ²⁸ Pinadngolan da ot kanan day "He-a pe ya abuy mangun-unud ke hiya, te dakami ke pe ya hay Tugun Moses di un-unudon mi. ²⁹ Inila min nakihummangan hi Apu Dios ke Moses, mu nan kanam an tagun nangaan hi kulap mu ya uggemi inila."

³⁰ Kanan nan nakaan di kulap nay "Ag-agam kayu! Kanan yuy uggeyu inila yaden hiyay nangaan hi kulap ku. ³¹ Inila takun hi Apu Dios ya adina donglon di dasal di naliwat an tagu, mu nadan tatagun manaydayaw ke hiya ya mangat hi pinhod na ya donglonay dasal da. ³² Nipalpu handih naltuwan di luta ingganad uwani ya maid di etaku dingngol hi tagun ena kinaan di kulap di ohan nakulap nipalpuh nitungowana. ³³ Ta hidiye nan gulat nat bokon hi Apu Dios di nangitud-ak ke hiya ya maid ot kumay kabaelana." ³⁴ Ya bimmoh-ol nadan Pharisee ot kanan dan hiyay "Nakaliwwat ka tuwali handih nitungowam, kon tuttuwuwan dakamin he-a?" Ot palah-unon da nah simbaan.

Hay tagun adi mangulug ya mialig nah nakulap an tagu

³⁵ Dingngol Jesus di nangipalah-unan dan diyen tagu ot handih dinatngana ya kanan hiyay "Kon kulugom nan Panguluwan di tagu?" ³⁶ Ya kananay "Apu, dahdih diyen kanam? Kalyom ke ha-on ta kulugok." ³⁷ Kanan Jesus di "Tinibom te hiyah tuwen makihummangan

ke he-a.” ³⁸ Ya kananay “Apu, kulugon dakan haon.” Ya nundukkun ot dayawonah Jesus.

³⁹ Ot kanan Jesus di “Immaliyak hituh lutan e mangipainilan Apu Dios ta mainila nadan nakulap ya nadan ugge nakulap. Ta nadan nakulap an pinhod dan inilaon di mipanggep ke hiya ya makaan di kulap da, mu nadan kalyon day inila dah Apu Dios, mu hi kakulugana ya ugge da, ya diday makulug an nakulap.”

⁴⁰ Hanadan udum an Pharisee an wadah kadana ya kanan day “Kon hay kanam ya nakulap kami damdama?” ⁴¹ Kanan Jesus ke diday “Gulat na ot ta abuluton yun makulug an nakulap kayu ya makaan ot di liwat yu. Mu gaput kanan yuy ugge kayu nakulap ya munnanong di liwat yu.”

Hay mumpaptok hi kalnero

10

¹⁻² Intuluy Jesus an kananay “Donglon yu tun kalyok ke dakayu. Hanan tagun mumpaptok hi kalnero ya idalanah hoob di pukungan, adi umat nah mangakon idalanah hinnatkon. ³ Deket nan mumpaptok di humgop ya ibughulan nan munguwalya nah hoob nan pukungan. Hanadan kalnerona ya imatunan day kalina te ohhao-hhaona didan ngadanon on ahina impalah-un. ⁴ Ta ipanguluna didan e ipattol ya miunud dan hiya te ininghaan day kalina. ⁵ Mu deket hay udum an tagun uggeda inila ya adida un-unudon, mu bumtik da te uggeda impainghay kalina.” ⁶ Hituwen inab-abig Jesus ya ugge naawatan nadan tatagu.

Hi Jesus ya makaphod an mumpaptok

⁷ Ot kanan mon Jesus di “Kalyok ke dakayu, makulug an ha-oy di kialigan diyen hoob an pangidalanan nadan kalneron ume nah pukungan da. ⁸ Am-in nadan namangulu mu ha-on an kanan day dida nan hoob ya umat da nah mangako, kinali ugge inun-unud nadan kalnero dida. ⁹ Ha-oy nimpey mialig an hoob di pukungan di kalnero ta hanan mangidalan ke ha-on ya mihwang te ipaptok ku didan umat hi pamaptok di mumpattol hi kalneron deke on impalah-una didat ena dida impattol on ahina bo impaghop dida. ¹⁰ Hanan mangako ya umali ya abun e mangako, pumate ya dumadag, mu ha-oy ke ya immaliyak an mangidat hi biyag an maid di kudang na.

¹¹ Ha-oy ya umatak nah maphod an tagun mumpaptok hi kalneron ikate nay pamaptok na nadah kalnerona. ¹²⁻¹³ Mu nan matangdanan an mumpaptok hi kalnero ya adi miingngo nah kon kalneroy pangikaguna nadah kalnero. Man-uke ya bokon hiyay kon kalnero. Te gulat nat waday umalih ahun mangan hi kalnero ya bumtik hituwen mumpaptok ta pungan mon di ahuy udum ya pumpudug nay udum ta mahiyak da.

¹⁴ Ha-oy di kialigan nan maphod an tagun mumpaptok hi kalnero. Impakainnilak nadan tataguk an mialig an kalnerok ya impakainnilaak damdaman dida. ¹⁵ Umat ke dakamin Aman impakainnilaak ke hiya ya athidi bon ha-oy an impakainnilak hiya. Umatak nah tagun pakaippaptok nay kalnerona te ha-oy ya ikatek

di pamaptok kuh tataguk. ¹⁶ Wadaday udum an tatagun adida mangulug ke ha-on ad uwani, mu hi udum hi algo ya pangulugok didat am-in nadan ahi mangulug ke ha-on ya mun-uunnud da ta ha-oy ya abuy ahi mumpaptok ke didan am-in ta kay da ohan halun an kalneron ohay mumpaptok.

¹⁷ Impakappinhodak ke Ama te ikatek di kiphodan di tatagut miunnud nah pinhod na. Ahiyak mateyak ta waday atok an mamahuwan. ¹⁸ Hi Amay nangidat hi kabaalak an mangiwalak ya mamanggad hi biyag ku, kinali adinadaman patayonak hin adik pinhod, mu mateyak hin pinhod ku.”

¹⁹ Dingngol nadan Judyuh tuwen kinalin Jesus ya nagodwa da. ²⁰ Kanan di udum ke diday “Antipet etaku dongdonglon di kalina yaden mun-ango te nahikpan hi dimonyo?” ²¹ Mu kanan di udum di “Adi mabalin an athinay pungkalkallin di nahikpan. Oha bo ya kon waday kabaalan di dimonyon mangaan hi kulap?”

Hay adi naminhodan nadan Judyu ke Jesus

²² Indani ya nadatngan bo nan piyestad Jerusalem an panginomnoman nadan Judyuh niphodan nan Templo da. Kediyeen tiempo ya ahi kotolan. ²³ Hi Jesus ya e nundaldallanan nah kanan dan balkon Solomon nah Templo. ²⁴ Wadada boy Judyun naamung hi kad-ana ot kanan dan hiyay “Kalyom ke dakamiy makulug hin he-a nan tinuddun Apu Dios an Kriston mangipaptok hi tagu weno bokon, ta adi kami munhalinduwa.”

²⁵ Ot kanan Jesus di “Kinalik ke dakayu, mu adiyu kulugon. Hanadan milagron atoatok gapuh ongal an kabaalak an indat Aman haoy ya dadiyey pangitib-an yun intud-akak ke hiya, ²⁶ mu adi kayu mangulug te ugge kayu tuwali nibilang an taguk. ²⁷ Hanadan tataguk ya donglon day kalik ya un-unudonak an umat nadah kalneron madinol da nah mangipaptok ke dida. ²⁸ Dadiyen tataguy idatak hi biyag an maid di poppog nat adida mihi-an ke Apu Dios. Ya adinadaman waday e mamlon dida ke ha-on. ²⁹ Te hi Aman nangipangulug ke didan ha-on ya ongal an kabaelasan maid di miingngon hiya, kinali maid di ohan kabaelasan e mamlon dida ke hiya. ³⁰ Dakamin Ama ya oha kami.”

³¹ Ya kahiaala nadan Judyuh batun panugmil dan Jesus. ³² Ot kanan diday “Inainat kuy maphod an kalin Aman atok, mu ngannen dadiyey lummuh eyu panugmilan ke ha-on?” ³³ Ya kanan nadan Judyuy “Bokon nadan maphod an inainat muy emi panugmilan ke he-a, mu gapu te hay panaltalanggaam ke Apu Dios an kanam di he-a ya hi Apu Dios ya oha kayu. He-a ya tagu ka ya abu, mu kanam di he-ah Apu Dios.”

³⁴ Mu kanan Jesus ke diday “Wada nan nitudok an kalin Apu Dios an kananay ‘Dakayu ken tatagu ya dios kayu damdama.’* ³⁵ Adinadaman etaku iwalong di kalin Apu Dios ya nomnomon takun handidan profetas an nangitanuttuduh kalina ya tobalona didan kananay kay da dios damdama. ³⁶ Ne deket athidi, tipet kanan yuy

* **10:34** 10:34 Psalm 82:6

taltalanggaak hi Apu Dios hi pangalyak an ha-oy di Imbabalena? Makulug an ha-oy di tinudduna ya intud-ak nan umali tuh luta. ³⁷ Deket adi mainila nadah atoatok an hi Amay nangipangu ke dadiye ya takomboy adiyak kulugon ke dakayu. ³⁸ Ya takon di adiyak kulugon, mu kulugonak ni-mo gapu nadah milagron inat ku ta inilaon yu ya maawatan yun hi Ama ya wadan ha-oy ya athidi bon wadaak ke hiya.”

³⁹ Gapu ketuwen kinalin Jesus ya eda ot bo dopapon, mu na-ala ya mange.

⁴⁰ Ot ume bon nah Wangwang an Jordan ot mihmihdi nah kad-an di numbonyagan Juan hi tatagu. ⁴¹ Indani ya dakol day immalih kad-ana ya munhimbabaggaan dan kanan day “Maid di inat Juan hi milagro, mu am-in nan kinalikalinan mipanggep ketuwen tagu ya makulug.” ⁴² Ot dakol nadah tataguh diy nangulug ke Jesus.

Hay natayan Lasarus

11

¹ Wada nan mundogod Betania an hi Lasarus. Waday duwan binabain tulangna an da Maria ke Marta. ² Hi Maria ya hiyay nunlanah hukin Jesus ot dan-iyannah buuk na. ³ Immitud-ak dadiyen tulang Lasarus hi e mangipainilan Jesus an kanan day “Apu, mundogo nan gayyum mun impakappinhod mu.” ⁴ Dingngol Jesus ya kananay “Adina ikateh diyen dogona, mu hidiyey kitib-an di ongal an kabaelan Apu Dios ta kidayawana ya kidayawak damdaman Imbabalena.”

⁵ Takon di ongal di impaminhod Jesus nadah hintutulang an da Maria, hi Marta ya hi Lasarus ⁶ ya hin-od na ni-an di duway algo ot ahi umen e nanibon Lasarus. ⁷ Nagibbuh diyen duwan algo ya kananan hanadah disipulos nay “Mibangngad taku bod Judea.”

⁸ Mu kanan dan hiyay “Apu, ihik nadan Judyuh din patayon daka ta nganne boy etaku kibangngadan hidi?” ⁹ Ya kanan Jesus di “Hay algo ya nagodwa, waday mapat-al ya waday hilong. Hay tagun mundallanan hi mapat-al ya adi mun-oga te matiboy dalan. ¹⁰ Mu nan tagun mundallanan hi hilong ya mun-oga te tapol an adi matibo.”* ¹¹ Ya kanana boy “Hi Lasarus an gayyum taku ya nahuyop, mu umeyak ta ek bangunon.”

¹² Ot kanan dan hiyay “Apu, maphod hin nahuyop ta waday atonan pumhod.” ¹³ Mu hay pinhod Jesus an kalyon ya nateh Lasarus, yaden kanan da pe on hay kanana ya nahuyop ya abu. ¹⁴ Ot kalyon mon Jesus di “Nateh Lasarus. ¹⁵ Mu maphod ta maidak hidi handih natayanat waday aton yun maniboh atok ta mihamad di pangulug yun ha-on, kinali makayu ta ume taku.” ¹⁶ Hi Tomas an kanan dan hi Dappil, ya kananan hanadah ibba nay “Maki-e takun am-in ta makikate takun Jesus.”

Hi Jesus di munmahuh nate

¹⁷ Handih dimmatong da Jesus hidid Betania ya dingngol dan opat di algoy nala-uh nilubukan

* **11:10** 11:10 Hay pinhod tuwen kalyon ya mahapul an aton taku nadan indinol Apu Dios ke ditaku te indani ya mala-uh diyen tiempom pangatan kediyen indinol na.

Lasarus. ¹⁸ Hidiyen bobled Betania ya nih-up ad Jerusalem an tulun kilometroy nundinnawwiyanda. ¹⁹ Kinali dakol day Judyun iJerusalem an immen e mangal-alubyag ke Marta ya hi Maria mipanggep hi natayan tulang da.

²⁰ Handih dingngol Martan mangali da Jesus ya immen e manamun dida, mu hi ke Maria ya nibatih baleda. ²¹ Handih nundadammu da ya kanan Marta ke Jesus di “Gulat nat immal-aliyanka ya ugge ot nateh tulang ku. ²² Mu takon, inilak an takon di nganney ibagam ke Apu Dios ya atona.” ²³ Kanan Jesus di “Tumaguh tulang mu.”

²⁴ Kanan Martay “Inilak an ahi tumagu hantuh kamahuwan am-in di nate hantuh udidin di algo.” ²⁵ Ya kanan Jesus ke hiyay “Ha-oy di munmahuh nate ya ha-oy di kalpuwan di biyag. Hanan tagun mangulug ke ha-on ya takon di nate ya nanongnay biyag nah kad-an Apu Dios ya tumaguh ohan algo. ²⁶ Ta hidiye nan am-in di tagun mangulug ke ha-on ya adida mate te waday biyag dan maid di poppognan malpun ha-on. Kon kulugom?” ²⁷ Kanan Marta ke hiyay “Om, Apu, kulugok an he-ah Kriston tinuddun Apu Dios an mangipaptok hi tagu ya kulugok an Imbabale dakan Apu Dios. He-a nan hinhin-od min umali tuh luta.”

Hay limmuwaan Jesus

²⁸ Kinalin Martah tuwe ot umen e mangayag ke tulang nan hi Maria. Ingkutyam nan kananay “Immali nan Ap-apu takun pun-ibaga daka.”

²⁹ Handih dingngol Maria ya nangintataddog ot

ena damuwon hi Jesus. ³⁰ Ugge ni-an dimmatong da Jesus nah boble te nanongnan dehdi da nah e nanamuwan Martan dida. ³¹ Handih tinibon nadan Judyun immen e mangal-alubyag an limmah-un hi Maria ya niunud dan hiya te kanan da nin on umen e kumga nah lubuk tulang na. ³² Dimmatong hi Mariah kad-an da Jesus ya nundukkun hi hinangngab na ya mungkokan kanan hiyay “Gulat nat immal-alijan ka ya ugge ot nateh tulang ku.”

³³ Handih tinibon Jesus an mungkogah Maria ya nadan Judyun niunud ke Maria ya namahig di homok nan dida. ³⁴ Ot kananay “Daanay nangilubukan yun hiya?” Kanan day “Apu, ume takut etaku tibon.” ³⁵ Ya takon hi Jesus ya munluluwa. ³⁶ Ot kanan nadan Judyuy “Impakappinhod nan abu nan nate.” ³⁷ Ya kanan bon di udum di “Hiyay nangaan hi kulap nan ohan tagu ya gulat na ot ta wadah tu ya kinaana damdamay dogon Lasarus ta ugge ot nate.”

Hay namahuwan Lasarus

³⁸ Nanongnan namahig di homok Jesus ke dida ot handih dimmatong da nah gungat an liyang an natangoban hi batu ³⁹ ya kananay “Kanon yu nan batu.” Kanan Marta an tulang nan natey “Apu, adi te makahammuy mo pe, man-uke ya opat di algoy nala-uh natayana.” ⁴⁰ Kanan Jesus ke hiyay “Kinalik ke he-an deket waday pangulug mu ya maawatam di kinatag-en Apu Dios.”

⁴¹ Kinaan da nan batu ot itangad Jesus hi kabunyan ot kananay “Ama, mumpasalamatak te dingngolak ke he-a. ⁴² Inilak an donglonak ta

nangamung ke he-a, mu impadngol kuh tuwen kalik hantudah tatagut kulugon dan intud-akak ke he-a.” ⁴³ Indani ya inlot Jesus di kalinan kananay “Lasarus, bumudal ka.” ⁴⁴ Ya bimmudal hi Lasarus an nanongnan nalibbutan di hukina ya taklena ya hinnatkon bo tuwaliy libbut di uluna. Kanan Jesus ke diday “Kaanon yuy libbut nat waday innunan umanamut.”

*Ihik nadan buhul Jesus an mamaten hiya
(Mateo 26:1-5; Marcos 14:1,2; Lucas 22:1,2)*

⁴⁵ Dakol nadah Judyun naki-ki-en Mariay nangulug mon Jesus gapu tinibo dan inat na. ⁴⁶ Mu imme day udum an e nangidatdatong hi inat Jesus nadah Pharisee. ⁴⁷ Ot maamung nadan ap-apun di padi, nadan Pharisee ya nadan ap-apun di Judyu ot kanan day “Nganney aton taku, deyan tagan diyen taguy patiboh milagro? ⁴⁸ Adi taku ke ipatikod ya loktat ta mangulug dan am-in di tatagun hiya ya bumoh-ol nadan ap-apud Roma ta immam-anan kaanon day lebbeng takun mangat nadah pangi-e takun Judyu ya paiyon da nan Templo taku.”

⁴⁹ Kediye ya hi Kaypas di natuddun natag-en padi. Kanana nadah ibbanay “Ya kon maid di inila yu. ⁵⁰ Kon uggeyu inilan kudukdul nay mateh tuwen ohan tagut kiphodan am-in di tagu mu nan etaku madadag am-in?” ⁵¹ Hituwen kinalin Kaypas an mateh Jesus hi kiphodan di Judyu ya ugge nalpuh nomnom na, mu impainilan Apu Dios ke hiya te hiyay natuddun natag-en padi kediyen toon. ⁵² Hay katayan Jesus ya bokon kiphodan ya abun nadan Judyu, mu kiphodan

damdaman am-in di tagun Apu Dios an nihinap hi kabobboblet miohha dan mangulug ke hiya.

⁵³ Nipalpun diyen algo ya humanuhumman-gan nadan ap-apun di Judyu hi aton dan mamen Jesus. ⁵⁴ Ta hidiye nan intikod mon Jesus an e muntuttudu nadah Judyu ot tayanan day Judea ot maki-e nadan disipulosnan hiyad Eplaim an nih-up nah adi maboblayan ot mihaad da ni-an hidi.

⁵⁵ Tuwen madatngan nan Piyestan Nala-uan di Anghel Apu Dios ya dakol day Judyuh kabobboblen immed Jerusalem ta eda aton di pangi-e dah pundadaan dan makipiyesta. ⁵⁶ Hamahamakon dah Jesus ot handih naamung da nah Templo ya waday oha on kananay “Nganne nin, umalin makipiyestah Jesus weno adi?”

⁵⁷ Man-uke ya kanan nadan ap-apun di padi ya nadan Pharisee nadah tataguy “Wada ken dakayuy nanginilah kad-an Jesus ya umalih kad-an min mangipainilat emi dopapon.”

Hay nangiduyagan nan babaih nakangnginan lana ke Jesus

(Mateo 26:6-13; Marcos 14:3-9)

12

¹ Waday onom an algot ahi madatngan nan Piyestan di Nala-uan di Anghel Apu Dios ya imme da Jesus ad Betania an boblen Lasarus an minahuwan Jesus. ² Hanadan bimmoble ya nundadaan dah makan hi ipakan dah datngan da Jesus ya hi Martay nangipaptok hi kanon da. Ot mangan da ya hi Lasarus ke ya nakihayuyung

ke dida. ³ Hi Maria ya inalana on butilyan nahanadan hi nakangnginan bangbanglun lanan nard ot umiduyag hi hukin Jesus ot dan-iyannah buuk na. Ot mapnu nan bohongnan di baleh hamuy na.

⁴ Hi Judas Iscariote an disipulos Jesus an hiyay mangihdul ke hiya ya tinomyo na nan inat Maria an kananay ⁵ “Ayyokah naen bangbanglun lana! Gulat nat nigattang ya ongal ot an pihhun midat nadah nawotwot.” ⁶ Kay hanan ikakagu na nadan nawotwot nah kalina, mu adi kaya te hiya ya makangngako. Hay ngununa ya hiyay mangmangdon hi pihhun oggan idat di tatagun didan disipulos, mu oggana italuy udum.

⁷ Kanan Jesus di “Nangamung pen hiya te hinaen lana ya induddulina tuwalin miusal ke hanon an mialig an pundadaana hantuh kilubukak. ⁸ Hanadan nungkawotwot an pangidatan yuh baddang yu ya wadadat nangamung, mu hayoy ke ya adiyak makihkihtun dakayu ta nangamung.”

Ihik nadan padin patayon hi Lasarus

⁹ Indani ya inninlan di dakol an Judyun wadah Jesus ad Betania ya mangali dan am-in hidi. Bokon hiya ya abuy eda tibon, mu pinhod da damdaman tibon hi Lasarus an minahuwana. ¹⁰ Ta hidiye nan inhumangan nadan apapun di papadin pipate da damdamah Lasarus ¹¹ gapuh nunmahuwan Jesus ke hiyay hinumlun hi dakol day nangiwalong hi pangien di Judyu ta hi Jesus moy kulugon da.

Hay nangayan Jesus ad Jerusalem
(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Lucas 19:29-40)

¹² Nabigat ya dingngol nadan dakol an tatagun e makipiyestad Jerusalem di aliyan Jesus hidi ¹³ ot eda mangalah tubun di palma ot eda damuwon hi Jesus. Kahitutukuk dan kanan day “Madayaw hi Apu Dios! Madayaw hantun intudak na! Hiyay Patul di Israel.” ¹⁴ Tinibon Jesus on ka-ongalnan donkey ot hidiyey puntakkayana. Hituwey immannungan nan impitudok Apu Dios an kananay

¹⁵ “Adi kayu tumakut an iJerusalem te mangalinan Patul yun nuntakkeh ka-ongalnan donkey.”

¹⁶ Hanadan disipulos Jesus ya adida ni-an maawatan datuwen ma-ma-at. Handi nuppeh namahuwan ot tumalakdang hi langit di nunawatan dan am-in ke dadiyen na-na-at ya hidiyey immannungan am-in nan nitudok mipanggep ke hiya.

¹⁷ Am-in da nan tatagun naniboh nunmahuwan Jesus ke Lasarus ya eda kinalih katagutagu. ¹⁸ Hidiyen milagron inat nay gapunah dakol day immen e nanamun hiya. ¹⁹ Wada moy oha nadah Pharisee on kananay “Daan ot hinat etaku impatikod hi Jesus? Tibon yu ke, am-in di tagu ya hiya moy daydayawon da.”

Hay kialigan hanan buwa an nitanom

²⁰ Wadaday Greek an immalid Jerusalem an nakipiyesta. ²¹ Imme dah kad-an Felipe an iBet-saidad Galilee ot kanan dan hiyay “Apu, pinhod min makihummangan ke Jesus.” ²² E kinalin Felipe ke Andres ot ume dan duwah kad-an Jesus ot eda kalyon ke hiya. ²³ Kanan Jesus ke diday “Nadatngan moy gintud Apu Dios hi kipatib-an di kidayawak an Panguluwan di tagu. ²⁴ Donglon yu tun kalyok ke dakayu. Hay buwa ya mahapul an mitanom ta ahi dumakol.* ²⁵ Hay tagun hay nitaguwana tuh luta ya abuy nonomnomona ya mihi-an ke Apu Dios ta nangamung ya maid di biyag nan munnananong. Mu nan tagun bokon hay nitaguwana tuh lutay nonomnomona ya waday biyag nan maid di poppog na. ²⁶ Hay tagun naminhod an munhilbin ha-on ya mahapul an un-unudonak ke hiya ta takon di daanay kad-ak ya dehdi damdama ya hiyay ipadayaw Aman hi Apu Dios.”

Hay nangibagaan Jesus hi katayana

²⁷ Ya kanan bon Jesus di “Mabulunak nah ahik punholholtapak, mu takon di athidi ya adik ibaga ke Amat ihwangak hi kate te hituwey gapunah immaliyak hituh luta.” ²⁸ Nagibbun kinali nah diye ya mundasal an kananay “Ama, ipatibom di kinatag-em.” Ya waday kimmalih langit an kananay “Impatibok tuwali handiy kinatag-ek nadah inat mu, mu ipatibok bo.”

²⁹ Dingngol nadan naamung hidiyen kali ya kanan di udum on kidul. Hanadan udum ya

* **12:24** 12:24 Hay kialigan tuwe ya hi Jesus an mahapul an mate ta mihwang di tagu.

kanan day anghel Apu Dios an nakihummangan ke hiya. ³⁰ Ya kanan Jesus di “Hidiyen dingngol yu ya bokon ha-on, mu dakayuy gapunah nangipadngolan Apu Dios kediye ta inilaon yun dingngol na nan kinalik ke hiya. ³¹ Tuwen madatngan di kahumalyaan nadan adi mangulug ke ha-on ta makastigu da. Ya gapuh maat ke ha-on ya mainilay kaapputan Satanas an ap-apun tuh luta. ³² Hantuh ahik kipatag-ayan ya pangulugok di tatagu.” ³³ Kinali nah tuwet ipainila nah tataguy ine-en di ahina katayan.

³⁴ Ya kanan nadan naamung di “Hanah Tugun Moses ya kananay adi mateh Kristo, mu antipet kanam di ahi mate nan Panguluwan di tagu? Dahdih diyen kanam an Panguluwan di tagu?” ³⁵ Kanan Jesus ke diday “Ha-oy di mamat-al hi nomnom yu ta maawatan yuy makulug, mu adi mabayag di pakiha-adak ke dakayu. Kinali ad uwanin wadaak ni-an ya un-unudon yuy ituttuduk ta adi kayu kay wadah tapol. Hanan tagun mundallanan hi tapol ya uggena inilay pangayana. ³⁶ Ta hidiye nan kanak di ad uwanin wadaak ni-an an mamat-al ke dakayu ya mangulug kayun ha-on ta mapat-alan kayu.”

Hay ugge nangulugan nadan Judyu ke Jesus

Kinalin Jesus hituwe ot tumayan ot ugge numpatibon dida. ³⁷ Takon di tinibotibon nadan Judyu datuwen dakol an milagron inat Jesus ya hiya damdaman adida mangulug ke hiya. ³⁸ Hituwey immannungon din kinalin Isaiiah an profetas an kananay

“Apu Dios, an dahdiy mangulug nadah ipainila mi? Ya dahdi da moy nangipatib-am hi ongal an kabaelam?”†

³⁹⁻⁴⁰ Hituwe boy kinalin Isaiah mipanggep hi adida pangulugan, kananay

“Hi Apu Dios ya kinulap na dida ya impakulhi na boy nomnom da, ta hidiye nan adida pakatibo, adida pakaawat hi pangi-ena ya adida muntutuyuh liwat da. Gulat nat adida athidi ya maawatan day mituttudun didat muntutuyu dah liwat dat paphodona dida.”‡

⁴¹ Datuwey kinalin din hi Isaiah mipanggep ke Jesus te tinibo nah in-inop nay dayaw Jesus.

⁴² Takon di athidin dakol day adi mangulug ke Jesus ya dakol da damdama nadah ap-apun di Judyuy nangulug ke hiya, mu adida ipainila te tumakut dah pangaanan nadan Pharisee ke dida nah simbaan da. ⁴³ Te dida ya hay pambalan di ibbadan taguy gagamgam dan bokon hay pambalan Apu Dios ke dida.

Hay kalyon Jesus di puun di punhumalyaanah tatagu

⁴⁴ Inlot Jesus di kalinan kananay “Hay tagun mangulug ke ha-on ya mangulug damdaman Apu Dios an nangitud-ak ke ha-on. ⁴⁵ Athidi bon nan tagun manginilah kakulugana hin dahdiyak ya inilaona damdama nan nangitud-ak ke ha-on. ⁴⁶ Te ha-oy ya immaliyak hituh luta ta pat-alak di nomnom di tagut inilaon dah Apu Dios ta amin da nan mangulug ke ha-on ya adida mo kay

† **12:38** 12:38 Isaiah 53:1 ‡ **12:39-40** 12:39-40 Isaiah 6:10

wadah tapol. ⁴⁷ Hanan tagun mangngol hi kalyok, mu adina un-unudon, ya adik humalyaon te hay immaliyak tuh luta ya mangihwang hi tagu, bokon hay munhumalya. ⁴⁸ Nangamung hantuh kadatngan di algon kahumalyaan di taguy ahi kakastiguwan nadan tatagun kahing ke ha-on ya adi mangulug hi kanalyok. Dadiyen kinalik di kipuunan di kahumalyaan da ⁴⁹ te dadiye ya ugge nalpuh nomnom ku ya abu, mu nalpun Aman nangitud-ak ke ha-on. ⁵⁰ Ya deket kulugon di tagu dadiyen kalin Ama ya waday biyag dan maid di poppog na. Kinali am-in nadan kinalin Aman ha-on ya dadiyey kalyok.”

Hay nangulahan Jesus hi hukin nadan disipulosna

13

¹ Kediyeen hilong an hi kabigatana ya hidiyey kilappuwan di Piyestan di Nala-uan di Anghel Apu Dios ya inilan Jesus an hidiyey hilong moy udidin di pakiha-adana tuh luta te mibangngad moh kad-an Amanah langit. Impakappinhod nay tataguna tuh luta ya ad uwani moy pangipatibana ke diyen ongal an impaminhod nan dida.

² Handih mangan da Jesus ya impanomnom Satanas ke Judas Iscariote an imbabalen Simon di atonan mangihdul ke Jesus.

³ Hi Jesus ya inila nan indat Amanan am-in di kabaelasan hiya ya inila nan hiyay nalpuwana ya inila bon ahi mibangngad ke Amanan. ⁴ Indani ya timmaddog ot kaanonay bulwatina ot alana nan tuwalya ot iawako nah

gitang na. ⁵ Immiduyag hi danum nah palang-gana ot pun-olahanay hukin nadan disipulosna on dinan-iyana nah tuwalyan in-awako na. ⁶ Indanit nadatngan hi Simon Pedro ya kananay “Apu, tipe mo ahan ta he-ay mangulah hukik?” ⁷ Kanan Jesus ke hiyay “Adim ni-an maawatan tun at-attok, mu indani ot maawatam.”

⁸ Kanan Pedro ke hiyay “Adi mabalin an ek paula uppe ahan di hukik ke he-a.” Ya kanan Jesus ke hiyay “Deket adi daka ulahan ya bokon daka mo disipulos.” ⁹ Ot kanan Simon Pedroy “Deket athina ne pakiulam boh moy taklek ya hay uluk.” ¹⁰ Mu kanan Jesus di “Hanan tagun nun-amo ya malini ta ammunay hukinan ulahan te hidiyey nahuhupuk hi ena nundanallanan. Dakayu ya malini kayu, mu waday ohan adi.” ¹¹ Man-uket kinalinah tuwe ya inilana nan ahi mangihdul ke hiya, kinali kananay adida malinin am-in.

¹² Nagibbun inulahan Jesus di hukida ya numbulwati bo ot umbun ot kananan diday “Kon inila yuy gapunah nangulahak hi hukiyu?” ¹³ Kanan yuy ha-oy di mittuluyu ya Apu yu ya makulug hinaen kinali yu. ¹⁴ Takon di ha-oy di mittuluyu ya Apu yu ya kayak muttatyun dakayu te ulahak di hukiyu, athidi damdamay aton yuh ibbayu. ¹⁵ Hituwen inat kuy pangiun-unudan yu. ¹⁶ Donglon yu tun kalyok ke dakayu, makulug an hay muttatyu ya adi natagtag-e mu hay apuna. Ya athidi bo nan nitud-ak an adi natagtag-e mu nan nangitud-ak ke hiya. ¹⁷ Deket naawatan yu datuwen kinalik ya aton yu ta umamlong kayu.

¹⁸ Mu bokon dakayun am-in di pangalyak ketuwe. Ha-oy ya impakainnilak di hin-ohan dakayun pinilik. Mu ahi umannung nan impitudok Apu Dios an kananay 'Hanan ohan disipulos an nakikakikan ke ha-on ya hiya ot ya abuy ahi mangihdul ke ha-on.' ¹⁹ Kalyok hituwed uwanin ugge ni-an naat ta deket umannung ya ahiyu kulugon an ha-oy ya abuy Kristo an tinuddun Apu Dios an mangipaptok hi tagu.

²⁰ Kalyok ke dakayun makulug an hay tagun mangabulut hi intud-ak ku ya abulutonak damdama. Ya hay tagun mangabulut ke ha-on ya abulutona damdamah Apu Dios an nangitud-ak ke ha-on."

Hay nangalyan Jesus hi pangihdulan Judas ke hiya

(Mateo 26:20-25; Marcos 14:17-21; Lucas 22:21-23)

²¹ Kinalin Jesus hituwe ya mahakit di nom-nom na ot kananay "Hituwey kalyok, waday ohan dakayun ahi mangihdul ke ha-on."

²² Munhintotokkolan da te uggeda inila hin dahdin diday kanan Jesus. ²³ Nihag-on ke Jesus nan oha nadah himpulut duwan disipulosnan impakappinhod na ot hiyay ²⁴ pangikutyaman Simon Pedron kananay "Ibagam ya- ke hiya hin dahdin ditaku nan kanana." ²⁵ Ot ibagan tuwen nangikutyaman Pedro ke Jesus an kananay "Apu, dahdin dakami nan kanam?"

²⁶ Ya kanan Jesus di "Itam-ol ku tun tinapay ta nan tagun pangidatak ya hiyah diye." Ot itam-ol na nan tinapay ya hi Judas Iscariote an imbabalen Simon di nangidatana. ²⁷ Handih

dinawat Judas nan tinapay ya nihkop hi Satanas ke hiya ot kanan Jesus ke Judas di “Gal-am ta atom mo nan nomnomnomom an aton.” ²⁸ Maid nadah nakikan ke Jesus di nun-awat ketuwen kinalinan Judas. ²⁹ Hanadan udum an ibbada ya kanan da pe on kinalin Jesus hituwe te pinhod nan e gumatang hi Judas hi mahapul da nah piyesta weno ena idat nan pihhu nadah nawotwot te hiyay mangmangdon hi pihhuda. ³⁰ Kinan Judas nan tinapay an indat Jesus ya limmah-un ot tayanana dida yaden nahilong mon diye.

Nan balun tugun Jesus

³¹ Imme moh Judas ya kanan Jesus di “Nadatngan moy kipatib-an di kidayawak an Panguluwan di tagu. Ad uwani moy pangipatib-ak hi dayaw Apu Dios. ³² Deket midayaw hi Apu Dios gapu ke ha-on ya athidi bon ipadayawak ke hiya ya maid uhup ya atonah tuwe. ³³ Kalyok ke dakayun iibban nakatang mo ya abuy pakihadadak ke dakayu. Indanit maidak ya eyak hama-hamakon ke dakayu, mu kalyok bon dakayu nan kinalik nadah Judyu an adinadaman ekayu miunud nah pangayak. ³⁴ Ya hay balun itu-gun kun dakayu ya munhimpopohhodan kayu. Munhimpopohhodan kayu umat hi impaminhod kun dakayu. ³⁵ Deket munhimpopohhodan kayu ya hidiyey panginilaan am-in di tagun dakayuy disipulos ku.”

Hay nangalyan Jesus hi pangihautan Pedro an inila nah Jesus

(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Lucas

22:31-34)

³⁶ Kanan Simon Pedro ke hiyay “Apu, daanay pangayam?” Kanan Jesus di “Hanah pangayak ya adi mabalin an eka maki-eh did uwani, mu hi udum an algo ya ahika miunud.” ³⁷ Ya kanan bon Pedroy “Antipet adi mabalin an eyak maki-en he-ad uwani? Ha-oy ya adiyak tumakut an mangikaten he-a.” ³⁸ Kanan Jesus di “Kon makulug an ikateyak? Donglom te kalyok ke he-an mumpitluy pangihautam an kanam di uggeyak inilan he-a ta ahi tumalan-uy manuk.”

Hi Jesus di dalanon an umeh kad-an Apu Dios

14

¹ Kanan Jesus nadah disipulos di “Adi kayu madanagan. Idinol yun Apu Dios ya idinol yu damdaman ha-on. ² Hi kad-an Ama ya dakol di kiha-adan, kinali umanamutak ta ek idadaan di kiha-adan yu. Adik kalyon hituwe ten adi makulug. ³ Ta deket indadaan ku mo ya mibangngadak an mangikuyug ke dakayut makiha-ad kayuh kad-ak ta nangamung. ⁴ Ya inila yu nan dalan an ume nah pangayak.” ⁵ Kanan Tomas ke hiyay “Apu, uggemi inilay pangayam ta nganney panginilaan mih dalan?” ⁶ Kanan Jesus ke hiyay “Ha-oy ya abuy dalanon di tagun umeh kad-an Ama. Ha-oy di makulug an maunud ya ha-oy boy kalpuwan di biyag. Maid di mabalin an umeh kad-an Ama hin adida idalan ke ha-on. ⁷ Deket makulug an inilaak ke dakayu ya inila yu ot boh Ama. Ad uwani ya inila yu ya tinibo yu moh Ama.”

⁸ Kanan Felipe ke hiyay “Ipatibom ke dakamih Amam ta adi kami munhalinduwa.” ⁹ Kanan Jesus ke Felipey “Nakabayyag di nakikuyukuyugak ke dakayu yaden uggeyak pay inila? Antipet kanam di ipatibok hi Aman dakayu? Hay tagun nanibon ha-oy ya tinibo na damdamah Ama. ¹⁰ Kon adim kulugon an ha-oy ya wadaak ke Ama ya athidi bon Aman wadan ha-on? Am-in di kanalyok ya bokon ha-oy di kon nomnom, mu nalpun Ama. Ya am-in di atoatok ya hi Aman wadan ha-oy di mangat. ¹¹ Mahapul an kulugon yun ha-on ya wadaak ke Ama ya hiya ya wada damdaman ha-on. Mu deket bokon tun kinalik di pangulugan yun ha-on ya nada ni-mon tinibotibo yun inat kun adi kabaelan di taguy pangulugan yun ha-on.

¹² Kalyok ke dakayuy makulug, hay tagun mangulug ke ha-on ya damanan atona damdama nadan inat ku. Ya nan pumbalanan di atona ya ong-ongal mu nadan inat ku te ha-oy ya mibangngadak ke Ama ta waday atok an bumaddang ke dakayu. ¹³ Takon di nganney ibaga yun Ama ya atok gapuh nangulugan yun ha-on ta midayaw hi Ama gapun ha-on an Imbabalena. ¹⁴ Am-in di ibaga yun Ama ya atok gapuh pangulug yun ha-on. ¹⁵ Deket pinhodak ke dakayu ya un-unudon yuy tugun ku.

Hay nangalyan Jesus an ahi umali nan Espiritun Apu Dios an mamaddang ke ditakun mangulug

¹⁶ Ahik ibagan Amat ipaalinan dakayu nan ahi mihannot ke ha-on an bumaddang ke

dakayun ahi miha-ad ta nangamung ke dakayu.
¹⁷ Hidiyen ipaalina ya nan Espiritunan mangipainilah makulug. Hidiyen Espirituna ya adinadaman ume nadah adi mangulug ke ha-on te uggeda inila ya adida pakaawat ke hiya. Mu dakayun mangulug ke ha-on ya inilaon yu te miha-ad ta nangamung ke dakayu.

¹⁸ Takon di tayanan dakayu ya adi dakayu iwalong te ahiyak bo mibanggad ke dakayu.
¹⁹ Gagala mo ya adiyak tibon hanadah adi mangulug ke ha-on, mu dakayu ke ya ahiyak bo tibon. Ahi waday biyag yun maid di poppog na te mataguwak ya mitagu kayun ha-on ta nangamung. ²⁰ Ahiyu inilaon kediyen ha-oy ya wadaak ke Ama ya wadaak ke dakayu ya athidi bon wada kayun ha-on.

²¹ Hay tagun un-unudonay tugun ku ya hidiyey kitib-anan pinhodak ke hiya. Hanan tagun naminhod ke ha-on ya hiyay pinhod min Ama ya hiyay pangipaawatak hi mipanggep ke ha-on.”

²² Hi Judas an bokon nan hi Judas Iskariote, ya kananan Jesus di “Apu, tipet dakami ya abuy pangipainilaam hi mipanggep ke he-an bokon am-in hi tatagu?” ²³⁻²⁴ Himmumang hi Jesus an kananay “Om, te hay tagun maid di pamhod nan ha-oy ya adina un-unudon di tugun ku, mu hay tagun waday pamhod nan ha-oy ya un-unudonay tugun ku. Ya hi Ama ya pohdona hiya ya mawada kamin duwa ke hiya. Ya hituwen kalyok ya ugge nalpuh nomnom ku ya abu, mu nalpu damdaman Aman nangitud-ak ke ha-on.

²⁵ Kinalik datuwed uwanin wadaak ni-an an makiha-ha-ad ke dakayu, ²⁶ mu ahi umali nan

itud-ak Apu Dios an mihannot ke ha-on an bumaddang ke dakayun hidiye nan Espiritunat ituluy na tun ngunuk ta pakaawwatan yuy mipanggep ke ha-on. Ya hiya boy mangipanomnom hanadah intuttuduk ke dakayu.

²⁷ Takon di tayanan dakayu ya itayan kun dakayuy linggop an adi umat hi linggop nadan adi mangulug, kinali adi kayu madanagan ya adi kayu tumakut. ²⁸ Dingngol yu nan kinalik an kanak di umeyak, mu ahiyak bo mibangngad ke dakayu ta deket makulug an pinhodak ya umamlong kayuh pangayak hi kad-an Ama an natagtag-e mu ha-on. ²⁹ Kalyok datuwed uwanin ugge ni-an naat ta deket umannung an maat ya ahi kayu mangulug ke ha-on. ³⁰ Adi mo mabayag di pakihumhummanganak ke dakayu te tuwen madatngan di aliyen Satanas an ap-apun tuh lutan ipatibonay kabaelana, mu maid di kabaelanan ha-on. ³¹ Mu takon di waday maat ke ha-on ya abulutok hidiyen maat ta panginilaan di tagun ongal di impaminhod kun Ama, ya ununudok am-in di itugunan ha-on.” Nagibbuh diyen kinalin Jesus ya kananay “Makayu ta ume taku.”

Hi Jesus di mialig nah adol di wakal

15

¹ Wada nan in-alig Jesus an kananay “Ha-oy di makulug an wakal ya hi Amay mumpaptok. ² Dakayun mangulug ke ha-on an mialig nah bumungan haping di wakal ya ipaptok dakayun Ama te umat nah mumpaptok an ipaptok na ya

puttutana nadan bumungan haping ta dumakol di bunga da. Mu nadan adi mangulug ke ha-on an dida nan mialig nah adi bumungan haping ya kaanon Ama didah kad-ak te umat nah mumpaptok an kohatona nadan adi bumungan haping ta iwele na. ³ Dakayu ya umat kayun nah haping an naputtutan te inabulut yuy intuttuduk ke dakayu. ⁴ Mahapul an punnanongon yuy pangulug yun ha-on ta nanongnan wadaak ke dakayu te hay haping di wakal ya adi bumunga ten nakhat di adol na. Mahapul an munnanong nah adol nan adi makhat ta ahi bumunga. Athidin dakayun kah-in di punnanongon yuy pangulug yun ha-on ta ahi maphod di kiatan yu.

⁵ Ha-oy di mialig nah wakal ya dakayu damdamay mialig nah haping na. Hay tagun punnanongonay pangulug nan ha-on ta nanongnan wadaak ke hiya ya atonay maphod ta kay dakol di bungana. Te makulug an kah-in di baddangak di tagu ta ahina kabaelan an aton di maphod. ⁶ Hanan tagun adina punnanongon di pangulug nan ha-oy ya maid di hilbin di biyag na te umat nah haping an maid di ibunganan kohaton ta miwele ne deket namag-anan ya inapuyan.

⁷ Deket punnanongon yuy pangulug yun ha-on ya iha-ad yuh nomnom yu nadan intuttuduk ya takon di nganney ibaga yu ya atok. ⁸ Hay kidayawan Ama ya nadan dakol an ibunga yun dadiye nadan maphod an aton yun hidiyey kitib-anan paka-un-unudonak ke dakayu. ⁹ Hay naminhod Aman ha-on ya athidiy naminhod kun dakayu, kinali mundinol kayuh impaminhod

kun dakayu. ¹⁰ Deket un-unudon yuy tugun ku ya munnanong kayun madinol hi naminhod kun dakayu. Ha-oy ya inun-unud kuy tugun Ama ya madinolak hi naminhod nan ha-on. ¹¹ Kinalik datuwen dakayu ta nan amlong an wadan ha-on ya mawada damdaman dakayu ta maid di pungkudangan di amlong yu.

¹² Hay umanhan an itugun kun dakayu ya munhimpopohodan kayu umat hi impaminhod kun dakayu. ¹³ Hay tagun ikate nay kiphodan di ibbana ya hidiyey kitib-anan ongal di impaminhod na, maid di pakaingngon diyen pamhod. ¹⁴ Ya dakayuy makulug an gayyum ku hin un-unudon yuy tugun ku. ¹⁵ Adi dakayu mo ibilang an muttatyun ha-on te hay muttatyu ya uggena inilay wadah nomnom di apuna, mu ibilang dakayun gayyum ku te am-in di dingngol kun Aman hi Apu Dios ya impainilak ke dakayu. ¹⁶ Uggeyak pinilin dakayu, mu ha-oy di namilin dakayun mangituttuduh mipanggep ke ha-on ta dumakol di mangulug ke ha-on an hidiyey kay yu bungan maphod an munnananong. Ot idat Amay nganneh diyen ibaga yun hiya hin idinol yun ha-on. ¹⁷ Pidwaok bon itugun ke dakayun munhimpopohodan kayu.

Hay pangahingan nadan adi mangulug nadah mangulug ke Jesus

¹⁸ Deket hingitan dakayu nadah adi mangulug ya nomnomon yun ha-oy di namangulun hiningitan da. ¹⁹ Gulat nat umat kayu nadah adi mangulug ya adi dakayu ot hingitan ke dida.

Mu adi kayu umat ke dida te pinili dakayun ha-on ta hay pangi-ek di un-unudon yu. Hituwey gapunan hingitan dakayu. ²⁰ Nomnomon yu din kinalik ke dakayu handin hay muttatyu ya adi natagtag-e mu hay apuna, paddungnan dakayu ya ha-on. Impunholholtapak nadah adi mangulug ya makulug an punholholtapon dakayu damdama. Ya athidi bon gulat nat inun-unud day intuttuduk ya wada ot an un-unudon day ituttudu yu. ²¹ Ahi dakayu hingitan ya punholholtapon gapuh pangun-unudan yun ha-on te uggeda inilah Apu Dios an nangitudak ke ha-on. ²² Gulat nat uggeyak immali tuh lutan muntuttudu ya ugge ot nainilay liwat dah pangahingan dan ha-on. Mu immaliyak an nuntuttudu ya kapyanan adiyak kulugon, kinali maid di pangigadulan dan eda adi makastigu da. ²³ Hay tagun humihhingit ke ha-on ya hingitana damdamah Ama. ²⁴ Gulat na bot uggek impatiboy milagron adi kabaelan di tagu ya ugge ot nainilay liwat dah pangahingan dan ha-on. Takon di tinibotibo da dadiye ya kapyanan humihhingit da ke dakamin Ama. ²⁵ Hituwey immannungan din nitudok an Tugun Moses an kananay 'Hihingngitanak hi maid gapuna.'

²⁶ Mu takon, itud-ak ku nan bumaddang ke dakayun malpun Ama an hidiye nan Espirituna ta ituttudu nay makulug. Hantuh aliyana ya ipainila nay mipanggep ke ha-on. ²⁷ Takon di dakayu ya eyu ipainilay mipanggep ke ha-on te nikuyukuyug kayun ha-on dih lappunah nuntuttuduwak ingganad uwani."

16

¹ Kanan bon Jesus nadah disipulos nay “Kinalik hituwen dakayu ta takon di waday punligatan yu ya adiyu iwalong di pangulug yun ha-on ² te udum hi algo ya ahi dakayu palahunon hanadah simbaan di Judyu te adi dakayu ibilang hidi. Ya ahi madatngan nan tiempon nadan mamaten dakayu ya pangali da on hidiyey pangun-unud dan Apu Dios. ³ Athidiy aton da te uggeyak inilan dida ya uggeda damdama inilah Ama. ⁴ Kalyok ke dakayud uwanih tuwe ta deket umannung ya ahiyu nomnomon an namangulun kinalik. Handih lappunah nuntuttuduwak ya uggek kinali datuwen dakayu te wadaak ni-an ke dakayu.

Hay ngunun di Espiritun Apu Dios

⁵ Ad uwani ya mibangngadak hi kad-an nan nangitud-ak ke ha-on, yaden maid di ohan dakayuy munmahma hin daanay pangayak. ⁶ Ya deyan u-umyung kayu ot ya abu te kinalik. ⁷ Mu kalyok ke dakayuy makulug an kiphodan yuy panayanak ke dakayu te deket adiyak ume ya adi umali nan Espiritun Apu Dios an bumaddang ke dakayu, kinali mahapul an umeyak ta ipaalik ke dakayu. ⁸ Ya hantuh aliyana ya ipainilana nadah adi mangulug di liwat da, hay kaphod ku ya hay ine-en di punhumalyan Apu Dios. ⁹ Hay naliwatan da ya hay adida pangulugan ke ha-on. ¹⁰ Takon di adida mangulug ke ha-on ya ipainilan nan Espiritun Apu Dios ke didan maphod am-in di atok. Hay kitib-an di kaphod ku ya hay ek pumbangngadan hi kad-an Ama ta adiyak mo

tibon. ¹¹ Hanan ine-en di punhumalyan Apu Dios ya matibon nah nunhumalyanan Satanas an apapun tuh luta ot kastiguwona.

¹² Dakol ot di pinhod kun kalyon ke dakayu, mu adiyu damdama ni-an maawatan ad uwani.

¹³ Mu hantuh aliyon nan Espiritun Apu Dios an mangipainilan am-in hi makulug ya ahina ituddun dakayu nan makulug an un-unudon yu. Hay ipainilana ya abuna nan pinhod Apu Dios ya nadan ahi maat hi udum hi algo. ¹⁴ Ya ipadayawak ke hiya te nan tugun kuy ahina ipainilan dakayu. ¹⁵ Am-in di kidayawan Ama ya kidayawak damdama, kinali kanak di nan tugun kuy ahi ipainilan nan Espiritunan dakayu.

¹⁶ Gagala mo ya adiyak tibon ke dakayu, mu adi mabayag ya tibonak bo.”

Hay u-umyungan ya pun-am-amlongan nadan disipulos

¹⁷ Wadaday udum hanadah disipulos di nangalin kanan day “Antipet kananay gagala mo ya adi taku tibon, mu adi mabayag ya tibon taku bo? Ya antipet ena kanan di mibangngad hi kadan Amana? ¹⁸ Nganne nin di pinhod nan kalyon? Antipet adi maawatan datuwen kalkalyona?”

¹⁹ Hi Jesus ya inilana nan pinhod dan abun inilaon ot kananay “Kon hay pinhod yun mahmahhan ya hay kibalinan nan kanak an gagala mo ya adiyak tibon ke dakayu, mu adi mabayag ya tibonak bo? ²⁰ Kalyok ke dakayun makulug an ahi kayu u-umyung gapu nah ahi maat ke ha-on, mu nadan adi mangulug ya mun-am-amlong da. Mu hidiyen u-umyungan yu ya

ahi mumbalin hi amlong. ²¹ Umat nah babain muntungon holholtaponay puntungawana, mu deket bimmuddu nan golang ya kal-iwanay hakit na te mun-am-amlong an wada moy imbabalena. ²² Paddungnan dakayun u-umyung kayud uwani, mu indanit tibonak bo ya mun-am-amlong kayu ya maid di e pakakaan kediyen amlong yu.

²³ Kediye ya bokon mo ha-oy di pumbagaan yuh mahapul yu te hay kakulugana ya am-in di ibaga yun Ama ya idat na gapuh pangulug yun ha-on. ²⁴ Maid ni-an di nangipatnaan yun mumbaga ke Amah mahapul yu gapuh pangulug yun ha-on. Mumbaga kayu ot idat nay ibaga yu ta maid di kudang di pun-amlongan yu.”

Inapput Jesus nan ap-apun am-in di gaga-ihotuh luta

²⁵ Kanan bon Jesus di “Am-in nadan intuttuduk ke dakayu ya impainnab-abig ku, kinali naligat yun maawatan, mu hi udum hi algo ya adi mo athidi te napintok moy panuttuduk mipanggep ke Amat nalakan maawatan. ²⁶⁻²⁷ Kediye algo ya damana mon ina-ud yun Aman hi Apu Dios di ngannen ibaga yu. Adi mahapul an ha-oy di mangibagan hiya nadah pinhod yu te ongal di naminhod nan dakayu te pinhodak ke dakayu ya kulugon yu an hiyay nangitud-ak ke ha-on. ²⁸ Nalpuwak hi kad-an Amah langit ot umaliyak tuh luta, mu ad uwani ya tayanan dakayu ta mibangngadak boh kad-ana.”

²⁹ Kanan nadan disipulos nay “Maawatan nup-
pey kalkalyom ad uwani te napintok mon adim

painnab-abig. ³⁰ Inila mi mon he-a ya inilam am-in, takon di nomnom di tagu. Inilam di pinhod di tagun mahmahan takon di uggena imbaga, kinali mangulug kamin nalpu kan Apu Dios.”

³¹ Kanan Jesus ke diday “Mangulug kayu napped uwani. ³² Mu ahiyak tayanan ke dakayun waday oha on umanamut hi balenat o-ohhaak. Mu adiyak maoh-ohha te wadah Aman ibbak. ³³ Kinalik ke dakayuh tuwe ta mundinol kayun ha-on ta luminggop di nomnom yu. Hanadan adi mangulug ya punholholtapon dakayu ta maligligatan kayu, mu adi kayu tumakut te inapput ku nan ap-apun am-in di gaga-iho tuh luta.”

Indasalan Jesus nadan mangulug ke hiya

17

¹ Handih nagibbun kinalin Jesus am-in datuwe ya intangad nah kabunyan ot mundasal an kananay “Ama, nadatngan moy pangipatib-am hi dayaw kun Imbabalem ta kidayawam damdama. ²⁻³ Indat muy kabaelak an mun-ap-apuh am-in hi tagu ta idat kuy biyag an maid di poppog na nadah impangulug mun ha-on an dadiye nadan nanginilan he-a ya abuy makulug an Dios ya ha-oy hi Jesu Kriston intud-ak mun immali tuh luta. ⁴ Impatibok di kidayawam nah ginibbuk an ngunun indinol mun ha-on. ⁵ Ya ad uwani Ama, ya ipatibom di dayaw ku hantuh pumbangngadak hinah langit an umat hi dayaw ku tuwali handih wadaak hi kad-am ot ahi maltu tun luta.

⁶ Impainilak am-in di mipanggep ke he-a nadah tatagun impangulug mun ha-on. Adida ni-an mangulug, mu pintok mu didan mangulug ke ha-on. Dida ya tagum tuwali, kinali nangulug dan ha-on ya impaka-un-unud day tugun mu. ⁷ Inila da mon am-in nadan inat ku ya nadan intuttuduk ya nalpun he-a. ⁸ Intuttuduk ke dida nan tugun an indinol mun ha-on ot un-unudon da. Inila da mon nalpuwak ke he-a ya kulugon dan intud-akak ke he-a.

⁹ Ama, idasalak dida ta baddangam dida. Bokon nadan adi mangulug ke ha-on di idasalak, mu nadan tatagun impangulug mun ha-on te tagum dida. ¹⁰ Maid di tagum an bokon ku tagu. Athidi boh tataguk an tagum damdama dida. Ya hay dayaw ku ya mipatibon dida. ¹¹ Aman makaphod ya ongal di kabaelana, gagala moy panayanak ke dida te mibangngadak moh kad-am, kinali ipaptok mu datuwen impangulug mun ha-on ta miohha dat umat hi niohhaan ta. ¹² Handih wadaak ke dida ya impapaptok ku dida ot gapuh kabaelam an indat mun ha-on ya maid ke diday nihi-an ke he-a, ammuna nan ohan tagu te hidiye pe kattog di gahat na. Mu naat hidiyet umannung nan impitudok mu.

¹³ Umaliyak mo ya ipadngol kun dida datuwen kalkalyok ta uma-amlong dan umat ke ha-on. ¹⁴ Impainilak am-in di tugun mun dida ot un-unudon da. Ta hidiye nan hingitan nadan adi mangulug dida te hinnatkon moy pangi-e dan umat hi pangi-ek. ¹⁵ Adik ibaga an appilom nadan mangulug nadah adi mangulug, mu hay ibagak ya baddangam nadan mangulug ta adida

mahaul ke Satanas. ¹⁶ Dida ya uggeda niingngo nadah adi mangulug te umat dan ha-on an hinnatkon di pangi-ek. ¹⁷ Baddangam didan mangun-unud nah tugun mu te makulug am-in di tugun mu. ¹⁸ Itud-ak ku didan e muntuttudu nadah ugge nanginilan he-a, umat hi nangitud-akam ke ha-on tuh lutan muntuttudu mipanggep ke he-a. ¹⁹ Gapun dida ya idawat kuy adol kut miong-ong ke he-at hay pinhod muy un-unudok ta athidi damdaman didan hay pinhod muy un-unudon da.

²⁰ Bokon ya abu hantudan disipulos kuy idasalak, te takon nadan ahi mangulug ke ha-on hi udum hi algo gapuh ituttudu da. ²¹ Ama, idasalak didat miohha dan am-in umat hi niohhaan ta. Ya migappat dan dita ta miohha takun am-in ta inilaon nadan adi mangulug an he-ay nangitud-ak ke ha-on tuh luta. ²² Impadayaw ku dida umat hi nangipadayawam ke ha-on ta miohha dan umat ke dita. ²³ Pinhod kun nanongnan wadaak ke dida umat hi kawadam ke ha-on, ta miohha dan am-in ta panginilaan nadan adi mangulug an intud-akak ke he-a, ya inilaon da bon impakappinhod mu nadan mangulug, umat hi impaminhod mun ha-on.

²⁴ Ama, pinhod kun datuwen pintok mun mangulug ke ha-on ya makiha-ad dan ha-on hi langit ta tibon day dayaw kun indat mu gapuh ongal an naminhod mun ha-on handi tuwali uggem lintuy luta. ²⁵ He-a Aman makaphod, ugge daka inila nadah adi mangulug ke ha-on, mu inila dakan ha-on. Ya hantudan impangulug mun ha-oy ya inila dan intud-akak ke he-a.

26 Impainilak ke diday mipanggep ke he-a ya itultuluy kuh diye ta pohdon day ibbadan tagu umat hi naminhod mun ha-on ya ha-oy di ahida pun-ibbat nangamung.”

Hay nampapan dan Jesus

(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53)

18

¹ Nagibbuh diyen dasal Jesus ot ume da. In-agwat da nan wa-el an Kidron ot dumatong da nah laguntan natanoman hi kaiw an oliba. ² Hi Judas an nangihdul ke Jesus ya inila nah diyen nangayan da te hidi tuwaliy oggan da pangayan ke da Jesus.

³ Ena ingkuyug nadan tindalu, nadan guwalyan di Templo an intud-ak nadan Pharisee ya nadan ap-apun di padi ot ipanguluna didah kad-an da Jesus an numpun-odon dah dilag ya ispada. ⁴ Mu inilan Jesus di maat ke hiya ot ena damuwon dida ot kananay “Dahdiy eyu hamakon?” ⁵ Ya kanan day “Hi Jesus an iNasaret.” Ot kanan Jesus ke diday “Ha-oy hidiye.” Hi ke Judas an nangihdul ke hiya ya makitattaddog nadah tindalu.

⁶ Handih kanan Jesus di “Ha-oy hidiye” ya inhunod da ot matu-i da. ⁷ Impidwan bon Jesus an kananay “Dahdiy eyu hamakon?” Ya kalyon da boy “Hi Jesus an iNasaret.” ⁸ Ya kananay “Kanak boy ha-oy hidiye, deket ha-oy di eyu hamakon ya adiyu ilagat hantudan iibbak ta ume da.” ⁹ Hituwey immannungan di kinalina

handih kananay “Ama, maid di e mihi-an ke he-a hantudah tatagun impangulug mun ha-on.”

¹⁰ Hi Pedro an nunhikot ya inuknut nay ispada na ot palangonay wawwan an ingan Malkus an muttatyun nan natag-en padi. ¹¹ Kinalyan Jesus hi Pedro an kananay “Ipabangngad mu nan ispada nah hikot mu. Abulutok hituwen punholholtapak te hituwey pinhod Aman maat ke ha-on.”

¹² Kinali nah diye ya imme nadan tindalu, nan ap-apuda ya nadan guwalyan di Templo ot baludon dah Jesus. ¹³ Hay namangulun nangiayan dan hiya ya hi kad-an Annas an aman nan ahawan Kaypas an natuddun natag-en padi kediyen toon. ¹⁴ Hi Kaypas handin nangali nadah ibbanan ap-apun di Judyun kananay “Kudukdul nay mateh naen ohan tagu mu nan etaku maten am-in.”

Hay nangihautan Pedro hi nakikuykuyyuganan Jesus

(Mateo 26:69,70; Marcos 14:66-68; Lucas 22:55-57)

¹⁵ Hi Simon Pedro ya nan oha nadah disipulos Jesus ya niunud dan hiya. Hituwen kadwan Pedro ya inilan nan natag-en padi, kinali hiya ke ya naki-en Jesus nah dolan di balen diyen padi. ¹⁶ Mu hi ke Pedro ya niha-ad nah hoob di alad diyen bale te ugge inilan nan padi. Ot mibangngad hidiyen ohan disipulos nah hoob ot e makihummangan nah babain mun-adug hi hoob ta pahgoponah Pedro. ¹⁷ Kanan nan babai ke Pedroy “Kon bokon he-ay oha nadah disipulos Jesus?” Ya kanan Pedroy “Bokon!” ¹⁸ Hanadan

muttatyu ya guwalyan di Templo ya nun-apuy da ot e makianiduh Pedron dida te kottokottol.

Hay nunhumalyaan nan padi ke Jesus

(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Lucas 22:66-71)

¹⁹ Hi ke Jesus ya deh din punhumalyan nan natag-en padi an manahmahanay mipanggep nadah disipulosna ya hay intuttudu nan dida.

²⁰ Ya kanan Jesus ke hiyay “Am-in di intuttuduk ya dingngol di katagutagu te nuntuttuduwak nah Templo ya nadah simbaan an kaam-amungan di Judyu ya am-in di intuttuduk ya impadngol ku.

²¹ Antipet ha-oy di punmahmaham hi mipanggep hi intuttuduk an bokon nadan tatagun nangngol? Mahmaham ke dida ot inila da.”

²² Handih kinalin Jesus hituwe ya inapap nan ohan guwalyan nihag-on ke hiya ot kanan hiyay “Kon athinay panumang hi natag-en padi?” ²³ Kanan Jesus ke hiyay “Deket nihallay kinalik ya kalyom di nihallaak. Tipet aponak hi pangalyak hi makulug?” ²⁴ Ot ipien Annas hi Jesus an nanongnan nabalud hi kad-an Kaypas an natag-en padi.

Inhaut bon Pedroy nakikuykuyyuganan Jesus

(Mateo 26:71-75; Marcos 14:69-72; Lucas 22:58-62)

²⁵ Hi ke Simon Pedro ya wadan nah dolan makian-annidu ya waday kimmalin hiyan kananay “Kon bokon he-ay ohan disipulos diyen tagu?” Inhaut Pedro an kananay “Bokon.”

²⁶ Kanan bon nan ohan muttatyun nan natag-en padiy “Kon bokon he-a nan tinibok nah lagunta

an ibban Jesus?” Hidiyen muttatyu ya iban nan muttatyun pinalang Pedroy ingana. ²⁷ Ya inhaut bon Pedro ya pinghanadi ya timmalan-uy manuk.

Hay nunhumalyaan Pilatu ke Jesus

(Mateo 27:1,2,11-14; Marcos 15:1-15; Lucas 23:1-5)

²⁸ Nagibbuh mungkabigat di nunhumalyaan dan Jesus hi kad-an Kaypas ot ahida ieh balen nan gobernador an hi Pilatu. Hanadan ap-apun di Judyun nangien Jesus ya uggeda nakihgop te panio ke diday humgop hi balen di bokon Judyu te deket aton dah diye ya panio moy pakihamulan da nah Piyestan di Nala-uwang di Anghel Apu Dios an mungkadatngan bo udot. ²⁹ Hidiyey gapunan limmah-un hi Pilatuh kad-an da ot kananay “Kon nganney kanan yuh bahul tun tagu?”

³⁰ Kanan dan hiyay “Gulat nat maid di bahul na ya uggemi ot in-ali tuh kad-am.” ³¹ Kanan Pilatu ke diday “Awiton yu pe ta eyu humalyaon mipuun hi linteg yu.” Ya kanan nadan Judyun hiyay “Nganney aton min e mamaten hiyan miadin dakami pe on pinate miy tagu te hidiyey olden yun iRoma ke dakami?” ³² Hituwey immannungan din kinalin Jesus mipanggep hi ine-en di katayana.

³³ Hinungop hi Pilatu nah punhumalyaana ot ipaayag nah Jesus ot kanan hiyay “Kon hey patul di Judyu?” ³⁴ Ya kanan Jesus di “Kon nalpuh nomnom muh naen kinalim weno dingngol muh udum an tatagu?” ³⁵ Kanan Pilatuy

“Bokonak Judyu, kinali uggek inilay mipanggep ke he-a. Nganne tuwaliy inat mut edaka in-ali hantudah iibbam an Judyu ya nadan ap-apun di padi? Kon makulug peman an waday inat muh gaga-iho?”

³⁶ Kanan Jesus di “Hay kinapatul ku ya adi umat hi pumpatulan di taguh luta. Te gulat nat athidi ya wadan nakipatte nadan tataguk ta uggeyak ot in-alih tu nadah Judyu. Hinaey kitib-anan hay kinapatul ku ya adi umat hi pumpatulan di tagu tuh luta.” ³⁷ Ya kanan Pilatuy “Ta patul ka mo?” Kanan Jesus di “Om, makulug hinaen kinalim. Hituwey gapunah nangaliyak hituh luta ot mitungowak hi tagu ta waday atok an mangituttuduh makulug. Ta nadan mangabulut kediye ya diday mangun-unud ke ha-on.” ³⁸ Ya kanan Pilatuy “Kon nganney makulug?”

Hay nangipipatayan dan Jesus

(Mateo 27:15-31; Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25)

Kinali nah tuwe ya limmah-un boh kad-an nadan Judyu ot kananay “Maid di mahamak kuh bahul na, ³⁹ mu hi katootoon ya wada nah ine-eyu an deket Piyestan di Nala-uwan di Anghel Apu Dios ya waday ohah potkon yu nadah nikalabut an mipae. Ad uwanin toon, kon pinhod yun ipaek nan patul yun Judyu?” ⁴⁰ Ya kahitutukuk nadan tatagun kanan day “Bokon hiyay ipaem. Hi Barabbas di ipaem.” Hituwen hi Barabbas ya nundingngol an pimmate.

*Hay nangipipatayan dan Jesus
(Mateo 27:15-31; Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25)*

19

¹ Nibangngad moh Pilatu ot ena pahoplat hi Jesus nadah tindaluna. ² Immala nadan tindaluh hubit ot kumapya dah pongot ot ipapngot dan Jesus. Ya impumbulwati dah maingit an umat hi bulwatin di patul. ³ Imme dah kad-ana on tinaltalanggaan dan kanan day “Dayawon taku peman tun patul di Judyu!” on nunhin-aappapan da.

⁴ Limmah-un boh Pilatu ot kanana nadah Judyuy “Ipalah-un kut panginilaan yun maid di mahamak kuh bahul na.” ⁵ Ot lumah-un hi Jesus an nanongna nan impabulwati dan maingit ya nan impapngot dan hubit ke hiya. Ot kanan Pilatu ke diday “Teya tun tagu.”

⁶ Handih tinibon nadan ap-apun di padi ya nadan guwalyah Jesus ya kahitutukuk da ot ya abun kanan day “Ipatak hi krus! Ipatak hi krus!” Ot kanan Pilatuy “Dakayu pe ya eyu impatak hi krus te maid di mahamak kuh bahul na.”

⁷ Kanan nadan Judyu ke hiyay “Waday bahul na te nginohe nay linteg min kananay hiyay Imbabalen Apu Dios, kinali mahapul an mate.”

⁸ Dingngol Pilatuh diye ya namam-an timmakut. ⁹ Impaghop bon Pilatu hi Jesus nah punhumalyaan ot kananan hiyay “Kon daanay nalpuwam?” Mu adi humumang. ¹⁰ Kanana boy “Antipet adika humumang? Kon uggem inilan waday kalebbengak an mangipaen he-a ya

mangipipatak ke he-ah krus?" ¹¹ Ya kanan Jesus ke hiyay "Gulat nat ugge in-abulut Apu Dios ya maid ot di kalebbengam an mangat hi nganneh diyen ha-on. Kinali ong-ongal di bahul nadan tatagun nangialin ha-on hituh kad-am mu he-a."

¹² Pinhod ot Pilatun ipaeh Jesus, mu muntutukuk nadan Judyun kanan day "Ipaem keh naen tagun kananay hiyay patul ya ad-adiyon dakan Cesar an ap-apu takud Roma. Te nan tagun kananay hiyay patul ya makibuhul ke Cesar."

¹³ Dingngol Pilatuh diye ya impalah-una boh Jesus. Inumbun hi Pilatu nah punhumalyaan an waday natping hi taddogan. Hay ngadan diyen punhumalyaan hi hapit an Hebrew ya Gabbata.

¹⁴ Tuwen maal-algo kediyen algon pundadaan dah Piyestan di Nala-uan di Anghel Apu Dios ya kanan Pilatu nadah Judyuy "Teya tun patul yu." ¹⁵ Mu muntutukuk da ot ya abun kanan day "Mahapul an mate! Mahapul an mate! Pipatak muh krus!" Ot kanan Pilatuy "Kon pinhod yun pipatak kuh krus tun patul yu?" Ya kanan nadan ap-apun di padiy "Maid di udum hi patul mi hin bokon hi Cesar ya abu."

Hay nangipatakan dan Jesus hi krus

(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43)

¹⁶ Ot iabulut mon Pilatun alan dah Jesus ta eda pipatak hi krus. Hanadan tindalun iRoma ya impipah-on dan Jesus ¹⁷ nan krus an kipatakana ot ieda nah kanan di Judyun Golgota an hay kibalina ya gunit di ulu. ¹⁸ Ot ipatak dah Jesus ya wada boy duwan nipatak an numbinah-elan

dah Jesus. ¹⁹ Waday impitudok Pilatu ot ipatak dah tap-on di ulun Jesus nah krus an kananay “Hituweh Jesus an iNasaret an Patul di Judyu.” ²⁰ Hidiye ya nitudok hi tulun kali an Aramaic an kalin di Judyu, Latin ya Greek. Ya dakol di namidbid te nan eda nangipatakan ke Jesus ya nih-up ad Jerusalem. ²¹ Kanan nadan ap-apun di padi ke Pilatuy “Kudukdul nay hannotan hidiyen nitudok an kananay ‘Patul di Judyu’ ta kanan di ‘Hituwen tagu ya kananay ha-oy di patul di Judyu.’ ” ²² Mu kanan Pilatuy “Adinadama, nan nitudok ya hiyah diye.”

²³ Handih nagibbun impatak nadan opat an tindaluh Jesus ya inala day bulwatina ot ikap-ong da. Inlagat da nan naabol an bulwati nan niohhan maid di kugut na. ²⁴ Ot ihuhummangan dan kanan day “Adi taku bik-iyon hituwe, mu ibubunut takut nangamung ke ditakuy mangala.” Hituwey immannung nan impitudok Apu Dios an kananay “Ingkap-ong day bulwatik ya imbubunut day mangalan nah bulwatik an naabol.”* Hituwey inat nadan tindalu.

²⁵ Wadadah di da inan Jesus, hi tulang inana, hi Maria an ahawan Clopas ya nan ohan hi Maria Magdalena an muntattaddog nah kadan di krus an nipatakan Jesus. ²⁶ Wada boh din makitadtaddog nan impakappinhod Jesus an disipulosna. Handih tinibon Jesus dida ya kananan inanay “Ina, ad uwani ya ibilang muh naen imbabalem.” ²⁷ Ya kanana bo kediyen

* **19:24** 19:24 Psalm 22:18

disipulos nay “Ibilang mu hiya an hi inam.” Ot nipalpun diye ya inawit diyen disipulos hi inan Jesus ot makiha-ad hi baleda.

Hay natayan Jesus

(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49)

²⁸ Inilan Jesus an ginibbu nan am-in di pinhod Apu Dios an atona ot kananay “Nauwoak.” Ketuwen kinalina ya immannung nan impitudok Apu Dios. ²⁹ Wadah di on immantam an mainum ot itam-ol dah diy kapo ot ipalat dah paul ta idutum dah tokon Jesus. ³⁰ Timmitip hi Jesus ya kananay “Nagibbu moy ngunuk.” Ot iyuung na ot mate.

³¹ Adi pinhod nadan ap-apun di Judyun munnanong nadan nipatak hi krus inggana mabigat te hi kabigatana ya Sabadun hidiye nan pakangillinon dah panginomnoman dah Nalauwan di Anghel Apu Dios. Ot eda mo ibagan Pilatu hin damanan gi-uwon day hukin nadan nipatak ta gagala dan mate ta eda ilubuk dida.

³² Ot umitud-ak hi Pilatuh tindalu ot gi-uwon day hukin nadan duwan ibban Jesus an nipatak.

³³ Mu handih imme dah kad-an Jesus ya tinibo dan nate ot adida mo gi-uwon di hukina. ³⁴ Mu hinudpak nan ohan tindaluy taglang nah pahul na ya nibughak di dala ya danum. ³⁵ Am-in hituwen na-na-at ya makulug te tinibok, kinali intudok kut mangulug kayu. ³⁶ Hanan ugge nagiuwan di hukin Jesus di immannungan nan impitudok Apu Dios an kananay “Maid di magiuh gunit na.” ³⁷ Immannung bo nan impitudok

Apu Dios an kananay “Ahi totokkolon di tatagu nan hinudpak dah pahul.”

Hay nilubukan Jesus

(Mateo 27:56-61; Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56)

³⁸ Wada nan hi Joseph an iArimatea an imme ot ena ibagan Pilatu ta alanay adol Jesus ta ena ilubuk. In-abulut Pilatu ot ume moh Joseph ot alana nan adol Jesus. Hiya ya oha nadah mangulug ke Jesus, mu uggena impainila te tumakut nadah Judyu. ³⁹ Hay ibban Joseph ya hi Nikodemus an hiya nan nakihummangan ke Jesus handi ohan hilong. Waday inal-alanah umeh nap-at ta limay kilon bangbanglu an mira ya aloes di nakapyaana. Hidiye nan iha-ad dah adol di nate ta adi mabuluk. ⁴⁰ Hina-adan day adol Jesus kediye ot ahida libbutan hi mumbobolan luput te hidiyey pangat nadan Judyuh pamaptok dah adol di nate. ⁴¹ Hanah e-elen nan nangipatakan dan Jesus ya waday laguntan wada on ka-apyan gungat an maid di nilubuk hidi. ⁴² Gapu te nih-up hidiyen gungat ya hidi moy nangilubukan dan Jesus. Ginalgal-an dan inlubuk te hi kabigatana ya Sabadun Tungo.

Hay namahuwan Jesus

(Mateo 28:1-8; Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12)

20

¹ Handih mungkabigat kediyeen Linggu ya im-meh Maria Magdalena nah gungat Jesus ya tinibonan nakaan nan ongal an batun nitangob nah lubuk. ² Ot butikonan immeh kad-an Pedro

ya nan impakappinhod Jesus ot kanana diday
 “Inala day adol nan Ap-apu taku nah gungat,
 toan di nangiayan da.”

³ Ot butikon dan imme nah gungat. ⁴ Linah-
 iyan nan ohan disipulos hi Pedro ot mamangu-
 lun dumatong, ⁵ mu ugge hinumgop. Indung-ona
 nah gungat ya abuna nan libbut di adol Jesus
 an tinibona, mu maid nan adol na. ⁶ Indani
 ya dimmatong hi Pedro ot ipayunan humgop ot
 tibona damdama nan libbut di adol Jesus ⁷ ya
 nan libbut di uluna. Hidiyen libbut di uluna ya
 naappil an naluddun. ⁸ Ot humgop damdama
 nan ohan disipulos ot tibona ya kinulug nan
 namahuwan hi Jesus. ⁹ Te ingganen diye ya
 uggeda naawatan nan impitudok Apu Dios an
 kananay mahapul an mamahuwan hi Jesus. ¹⁰ Ot
 umanamut da.

*Hay numpatib-an Jesus ke Maria Magdalena
 (Mateo 28:9-10; Marcos 16:9-11)*

¹¹ Tinaynan dah Maria nah gungat an
 mungkoga. Indung-o na nah gungat ¹² ya tinibo
 nay duwan anghel an mabayak di bulwati
 dan inumbun da nah niha-adan ni-an di adol
 Jesus. Inumbun di oha nah nangiuulluwana
 ya nan oha ya nah nangiuyyadana. ¹³ Kanan
 nadan anghel ke Mariay “Tipet mungkoga ka?”
 Ya kanan Mariay “Te inala da nan adol Apu
 Jesus ya uggek inilay nangiayan da.” ¹⁴ Kinalin
 Mariah tuwe ot munliggu ya tinibona on tagun
 muntattaddog. Hi Jesus hidiye, mu uggena
 inimatunan. ¹⁵ Kanan Jesus ke hiyay “Tipet
 mungkoga ka? Dahdiy hamakom?” Kanan

Maria pe on hiya nan mumpaptok nah lagunta ot kananan hiyay “Apu, deket he-ay nangalah adol Apu Jesus ya ituddum di nangiyam ta ek alan.”

¹⁶ Kanan Jesus di “Maria.” Ya inimatunan nup-pen Mariay kalin Jesus ot kananay “Rabboni.” Hituwe ya kalin di Judyu an hay kibalinana ya “Mittulu.” ¹⁷ Kanan Jesus ke hiyay “Adiyak oodnan te uggeyak ni-an numbangngad hi kad-an Ama. Ume ka ot ya abu ta em kalyon hanadah mibilang an tutulang ku an mibangngadak hi kad-an Aman hi Apu Dios an hi Amayu ya Dios yu damdama.” ¹⁸ Ot umalih Maria Magdalenah kad-an nadan disipulos Jesus ot kananay “Tinibok hi Apu Jesus.” Ot kalkalyonan diday kinalin Jesus.

Hay numpatib-an Jesus nadah disipulos
(*Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49*)

¹⁹ Mahmahdom kediyen Linggu ya naamung nadan disipulos Jesus nah ohan bale. Impattit dan am-in di panto te hay takut da nadah Judyu. Mu maid maptok ya wadah Jesus an timmaddog hi kad-an da ya kananay “Maphod kaya, malinggop kayu.” ²⁰ Ot ipatibo nan dida nan liput di taklenan napatak ya nan nahudpak nah taglang na. Imma-amlong dah nanib-an dan Apu Jesus. ²¹ Kanan bon Jesus ke diday “Maphod kaya, malinggop kayu.” Ot ahina kanan di “Itud-ak dakayu umat hi nangitud-akan Ama ke ha-on ta ekayu muntuttuduh tatagu.” ²² Kinali nah tuwe ya inhap-ud nan dida ot kananay “Dawaton yu nan Espiritun Apu Dios. ²³ Hanan tagun

muntutuyuh liwat na ya kanan yun hiyay ‘Kal-iwan Apu Dios di liwat mu’ ya makulug an kal-iwana. Mu nan tagun adi muntutuyuh liwat na, ya kanan yun hiyay ‘Adi kal-iwan Apu Dios di liwat mu’ ya makulug an uggena kinal-iwan.”

Hay nangipatib-an Jesus hi liput di tapaya nan Tomas

²⁴ Hi Tomas an kanan dan hi Dappil, an oha nadah disipulos Jesus, ya hiya ya abuy maid kediyen immaliyan Jesus. ²⁵ Kanan dan hiyay “Tinibo mih Apu Jesus.” Mu kanan Tomas di “Kah-in di tibok ya dapaok nan liput di taklenen napatak ya dapaok nan nahudpak hi taglang nat ahik kulugon an namahuwan.”

²⁶ Nala-uy hinlingguwan ot maamung da bo nadan disipulos Jesus nah balen naamungan da handi ya wada nuppeh Tomas kediyen. Ya athidi bon impattit da nadan panto, mu kal-inadi bo ya wadah Jesus an timmaddog nah kad-an da ot kanana bon diday “Maphod kaya, malinggop kayu.”

²⁷ Ot kananan Tomas di “Tibom tun tapayak ya dapaom nan liput na. Dapaom bo tun nahudpak hi taglang kut adika mo munhalinduwa, mu kulugom an namahuwanak.” ²⁸ Ya kanan Tomas ke hiyay “Apu, kulugok mo an Dios ka!” ²⁹ Ot kanan Jesus ke hiyay “Inilak an mangulug ka nuppe gapu te tinibowak ke he-a. Mu kudukdul nan tagun takon di uggeyak tinibo ya kulugonak.”

Hay gapunah nitudokan am-in tun nitudok

³⁰ Dakol di udum an umipamodwong an in-ainat Jesus an tinibotibon nadan disipulos an

ugge nitudok ketuwen liblu. ³¹ Mu tun udum ya intudok kut kulugon yun hi Jesus ya Imbabalen Apu Dios ya hiyay tinuddunan Kristo ta midatan kayuh biyag an munnananong gapun hiya.

Hay numpatib-an Jesus nadah pitun disipulosna

21

¹ Indani bo ya numpatibo boh Jesus nadah disipulosna nah baybay an Tiberias. ² Athituy naat: Wadah di da Simon Pedro, hi Tomas an kanan dan hi Dappil, hi Nataniel an iKana ad Galilee, nadan duwan hintulang an imbabalen Sebedi ya nadan duwa bon ibba dan disipulos Jesus. ³ Ya kanan Pedroy umen e muntabukul ot maki-e dan hiya. Numbangka da ot ihihilong dan muntabukul, mu ma-ma-idan di tinabukul da.

⁴ Mungkabigat kediye ya wadah Jesus an muntattaddog nah pingngit di baybay, mu uggeda inimatunan an hiyah Jesus. ⁵ Ya kim-malin didan kananay “An waday tinabukul yun iibbak?” Kanan day “Ma-ma-idan.” ⁶ Kanana bon diday “Ibka yu nan tabukul nah nangappit hi winawwan nan bangka ot waday alan yu.” Inibka da nan tabukul hidi ya dakol peman di naala ya adida pakaiguyud nah tabukul te madam-ot.

⁷ Hanan disipulos an impakappinhod Jesus ya kananan Pedroy “Hiya ot hi Apu Jesus!” Dingngol Pedro ya nangimbubulwati te numbolad ot dumop-a ot umeh kad-an Jesus. ⁸ Mu nadan udum ya wadada nah bangkan pun-idakal da nan tabukul an napnuh dolog te nih-up da nah

pingngit di baybay an wada nin di hinggatut di metro ya abuy kadawwina.

⁹ Handih dimmakal da ya tinibo day mumbabalan uling an waday nihongban dolog hidi ya wadah di boy tinapay. ¹⁰ Kanan Jesus di “Umiali kayuh tinabukul yu.” ¹¹ Immeh Pedro nah bangka ot ena idakal nan tabukul. Napnu nan tabukul hi o-ongal an dolog an immeh hinggatut ta nalimat tuluy ngam-ut na. Madam-ot nan tabukul te napnuh dolog, mu ugge nabik-i.

¹² Indanit nalutu nan kanon da ya kanan Jesus ke diday “Makayu ta mangan taku.” Mun-ogon dan munmahma hin dahdi hiya te inila da mon hiyah Apu Jesus. ¹³ Inalana nan tinapay ya nan dolog ot ikap-ong nan dida.

¹⁴ Hituwey pitlunah numpatib-an Jesus nadah disipulosna nipalpun handih namahuwana.

Hay nunhumnganan da Pedro ke Jesus

¹⁵ Handih nagibbu dan nangan ya kanan Jesus ke Simon Pedroy “Simon an imbabalen Juan, kon ong-ongal di impaminhod mun ha-on mu hantudan iibbam?” Kanan Pedroy “Om, Apu. Inilam an impakappinhod dakan ha-on.” Kanan Jesus ke hiyay “Ipaptok mu nadan mangulug ke ha-on umat hi pamaptok di mun-adug hi impan di kalnero.”

¹⁶ Ya impidwan bon Jesus an kananay “Simon an imbabalen Juan, kon pinhodak ke hea?” Kanan bon Pedroy “Om, Apu. Inilam an impakappinhod dakan ha-on.” Kanan Jesus ke hiyay “Ipaptok mu nadan mangulug ke ha-on te diday kay ku kalnero.”

17 Ya impitlun bon Jesus an kananay “Simon an imbabalen Juan, kon pinhodak ke he-a?” Ya mahakit mo ahan di punnomnoman Simon Pedroh nangipanidwaan Jesus kediyeen kinalina ot kananay “Apu, he-a ya inilam am-in, ot nunna-ud an inilam an impakappinhod dakan ha-on.” Kanan bon Jesus ke hiyay “Ipaptok mu nadan mangulug ke ha-on te diday kay ku kalnero.

18 Donglom tun kalyok. Handih kaungam ya he-a pe on iniktom muy balikis mu ya he-ay nangamong hi pinhod mun pangayan. Mu deket maam-ama ka ya adi athidi te na-ala on idawawam di taklem ta bobodan dat ie daka nah adim pinhod an pangiyayan dan he-a.” 19 Kinalin Jesus hituwe te pinhod nan inilaon Pedroy ineen di ahina katayan ta kidayawan Apu Dios. Ya kanana bon Pedroy “Un-unudonak.”

Hay nangibagaan Pedro ke Jesus mipanggep ke Juan

20 Nunligguh Pedro ya tinibowak an mituntun-ud ke hiya. Ha-oy nan impakappinhod Jesus an disipulos ya ha-oy di nihag-on ke hiya handih nanganan mi ot mahmahak hin dahdin dakamiy ahi mangihdul ke hiya. 21 Handih tinibowak ke Pedro ya kananan Jesus di “Hiya ya- nganney ahi maat ke hiya?”

22 Ya kanan Jesus ke hiyay “Kon kanak key nanongnan matagu tuh kibangngadak ya ngan-neh diyen he-a? He-a ke ya miunud kan ha-on.” 23 Gapu kediyeen kinalin Jesus ya nihinap nadah mangulug an adiyak mate. Mu adi athidi te abunay kananay “Kon kanak key nanongnan

matagu tuh kibangngadak ya nganneh diyen he-
a?"

²⁴ Ha-oy an disipulos Jesus ya inang-ang kun
am-in datuwen na-na-at ot itudok ku ya inila mi
an makulug am-in datuwe.

Hay nanguddidih nitudok tuh tudok

²⁵ Dakol di udum an inat Jesus an uggek
intudok hitu te gulat nat itudok kun am-in ya
kumudang di libluh kitudkana te dakkodakkol.

Nan Kalin Apu Dios
Ifugao, Tawali: Nan Kalin Apu Dios Bible

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ifugao, Tawali)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

49ee376c-72c3-5db8-beb4-e0ad2751a4bf